Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һээ гарана | № 28 (16251) | 1983 оной февралиин 3, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

«Правдын» корреспондентын асуудалнуудта нүхэр Ю. В. АНДРОПОВОЙ үгэһэн харюунууд

Асуудал: Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ газар дээрэ тодхогдон табигдаха ракетэнүүдые усадхан үгы хэхэ тухай хэлсээндэ американ талын үндэһэ һуури дээрэ СССР болон Холбоото Штадуудай гараа табихыень дурадхаһан США-гай президентын «Европын арадуудта» хандаһан хандалгада Та ямар һанамжатай гээшэбта?

Харюу: Президент Р. Рейганэй дурадхал соо ямаршье шэнэ юумэн оруулагдаагүй гэжэ нэн түрүүн тон тодорхойгоор хэлэхэ ёһотойб. Үнеэхи «нулевой вариант» тухай эндэ хэлэгдэнэ. Дэлхэйн бүхы информационно агентствэнүүд энээниие эбаһаар лэ тэмдэглээ һэн. Советскэ Союзда энээнэй тон таарамжагүй байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Бодото дээрээ Советскэ Союз дундуур зайда хэрэглэгдэхэ бүхы ракетэнүүдээ нэгэ талаһаа усадхан үгы хэхэ, харин США болон НАТО-дахи тэдэнэй союзнигуудай бии байгаа иимэ түхэлэй ядерна бүхы хэрэгсэлнүүдээ үлеэхэ ёһотой байһан дурадхал тухай томоотойгоор хөөрэлдэжэ болохо юм аал.

Имагтал США-гай иимэ бүтэмжэгүй хараа бодолой Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ һаад тойбо татадаг байһаниинь һайн мэдээжэ. Мүнөө США-гай президентын энэ хараа бодолоо үшөө дахин батаһан ушарынь нэгэ юумэн тухай элирхэйлэн гэршэлнэ: али алиндань таарамжатай үндэһэ һуури дээрэ Советскэ Союзтай үгээ ойлголсохые Холбоото Штадууд хүсэнэгүй, тиигэжэ Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд зорюута буруу һургэгдэнэ.

СССР гансаараа буу зэбсэгүүдээ хуряахагүй юм гэжэ би хэлээ һэм. Хэрбээ американ шэнэ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо хэрэгэй гараа һаань, бидэ энээндэнь ёһотой харюу үгэхэл байхабди. Зүгөөр энэ хадаа манай хараалһан ябадал бэшэ юм.

Ондоо зам бэдэржэ олохын түлөө Советскэ Союз тэмсэнэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ гү, али тактическа ядерна буу зэбсэгүүдые Европодо огто үгы болгобол, үлүү һайн байгаа гэжэ бидэ дурадханабди. США-гай энээниие буруушаажа байхадань, мүнөө Европодо НАТО-гай талада бии байһан һаа олон бэшэ ракетэнүүдтэй Советскэ Союзай байха тиимэ шиидхэбэри бэелүүлхэр бэлэнбди. Тиихэтээ хамта дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгүүдые абажа ябадаг самоледдуудай тоое адли хэмжээндэ хүрэтэр хоёр талаһаа хорооохо тухай үгээ ойлголсолго туйлатдаха ёһотой. Тиигэжэ ракетэнүүдэй, самоледдуудай талаар тон адли болохо, мүнөөнэйхиһөө һураггүй үсөөрүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Советскэ Союз иимэ хэлсээ баталхаар бэлэн. Алли тэгшэ эргын, аюулгүй байдалай гол ёһондо үндэһэлһэн тиимэ хэлсээндэ гар табихаар США-гай президент бэлэн гээшэ гү?

Асуудал. Дурдажа байһан хэлсээндээ гар табихын тула Тантай уулзахые США-гай президент дурадхана. Энээн тушаа юу хэлэлтэйб?

Харюу. Дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалтанууд орёо нарин асуудалнуудые шиидхэлгэдэ онсо удха шанартай гэжэ бидэ тоолодог байгаабди, мүнөөшье тоолонобди. Тэдээндэ һайнаар хандадаг байһыемнай энэ ушар элирхэйлнэ.

Энэмнай бидэнэртэ политическэ гү, али пропагандистска нааданай асуудал бэшэ юм. Гол шухала асуудалнуудаар али алиндань таарамжатай шиидхэбэринүүдые олохо, манай оронуудай хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй болон США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондохи уулзалга Советскэ Союз болон Америкын Холбоото Штадуудта, Европо болон бүхы дэлхэй дээрэ ашатай туһатай байхал.

Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар тон таарамжагүй шиидхэбэрине Советскэ Союзай зүбшөөхэ байһан тухай уулзалга хэхые США-гай президентын дурадхажа байһан ушарынь эдэ бүхы асуудалда американ хүтэлбэрилэгшэдэй бүтэмжэгүйгөөр хандажа байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ. Энээн тухай имагтал халаглажа болоно.

МОСКВА. (ТАСС-ай корр.). Ажалаараа газарайнгаа баялигуудые, Эхэ оронойнгоо алдар солые арьбалхажа байгшадые Л. И. Брежневэй нэрэмжэтэ Звездный городок хани халуунаар угтаба. 1982 ондо социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ одото вымпелнүүдээр шагнагдаха эрхэдэ хүртэһэн ороной эрхим түрүү таряашадые, малшадые ёһолон хүндэлһэн байна.

Захагүй замбуулинай дайда руу харгы нээһэн, дэлхэй дээрэхи түрүүшын хүнэй дурасхаалые гүнзэгы сэдьхэлһээ ёһолон хүндэлжэ байһанаа ажалай түрүүшүүл мэдүүлээ. Ю. А. Гагаринай хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табиба.

Соёлой байшан соо баярай уулзалга болобо. СССР-эй летчик-космонавтнууд: Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Космонавтнуудые һурган бэлдэлгын Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ түбэй начальник Г. Т. Береговой, Советскэ Союзай Геройнууд В. Д. Зудов, В. Г. Лазарев, В. И. Рождественский гэгшэд мүрысөөндэ илагшадта Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ одото вымпелнүүдые барюулһан байгаа.

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ — КОСМОНАВТНУУДАЙ ШАГНАЛНУУД

ВОЛГО МҮРЭН ДЭЭРЭХИ ТҮҮХЭТЭ БААТАРШАЛГА

ВОЛГОГРАД. (ТАСС). 40 жэлэй урда тээ Сталинград шадар болоһон байлдаанда Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд немец-фашис булимтарагшадые һамна бута сохёо һэн. Волго мүрэнэй эрье шадар туйлагдаһан илалта совет-германиин фронт дээрэхи стратегическэ байдалые хубилгаһан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ ба дэлхэйн хоёрдохи дайнда үндэһэн шухала хубилалтын эхи табяа һэн. Сталинград шадар һамна бута сохигдоһоной̆нгоо һүүлээр гитлеровскэ Германи огто өөдэлөөгүй юм. Совет газар дайда дээрэһээ дайсание үлдэн намналга эхилээ һэн.

Энэ гайхамшагта үйлэ хэрэгтэ зорюулагдажа, ажалшадай, гарнизоной сэрэгшэдэй, Сталинградтахи байлдаанда хабаадагшадай, баатар хотонуудай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан февралиин 1-дэ Волгоградта болобо.

Волго мүрэнэй эрье шадар болоһон агуухэ байлдаан сүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай байна гэжэ элидхэлшэ — КПСС-эй Волгоградска обкомой нэгэдэхи секретарь Л. С. Куличенко тэмдэглээ. Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишев, дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшэ генерал-полковник А. С. Желтов болон бусад суглаанда хабаадалсаа.

Энэ байлдаанда совет арадай туйлаһан илалта социалис байгуулалтын ба Совет гүрэнэй булигдашагүй байһые, Коммунис партиин суртал һургаалнуудта совет хүнүүдэй хизаарлашагүй үнэн сэхэ байһые, манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы һүр хүсые батаар гэршэлэн харуулһан юм.

Фашис дарлалта мүлжэлгэһөө Европые сүлөөлэлгэдэ айхабтар ехэ хубитаяа оруулһан совет арадта гадаадын оронуудай делегацинуудай түлөөлэгшэд халуун баяр баясхалан хүргэбэ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаһан байгаа.

ХҮДӨӨГЭЙ [П]АРТОРГАНИЗАЦИИН [С]ЕКРЕТАРЬ

...гэй партийна организацинууд ороной Эдеэ хоолой ...ые бэелүүлхэ хэрэгтэ онсо үүргэтэй, нүлөөтэй. ...бликын колхоз, совхозуудта партийна эхин 170, ... партийна 315 организацинууд тоологдоно. Тэдэ...ндэлдэ 11,9 мянган коммунистнууд ородог юм. ...йна эхин организациин дайшалхы шэнжэ шана...эрэниие хэнэй хүтэлбэрилһэнһөө горитойгоор дул...г гэжэ мэдээжэ. Коммунистнуудайнгаа хүндэдэ ...эн парторганизациин секретарь бэелүүлжэ байгаа ...ябадалаараа, жэшээгээрээ, дүршэл шадабаритай ...элшэ ба коллективэй ёһотой хүмүүжүүлэгшэ бай...харуулдаг гээшэ.

...бликын колхоз, совхозуудай партийна организа...ай диилэнхи хубиинь зон нүхэдэйнгөө дунда ...й ба эдэбхи түгэс коммунистнууд хүтэлбэрилдэг

...ил Викторович Михалев Улаан-Үдын районой ... колхозой партийна организациие арбадахи табан ...эхинһээ хойшо ударидана. Ажахын амжалтануудта ...т горитой хубита бии гээд эндэхи партиин гэшүүд ...тоолодог. Уялгануудтаа угаа харюусалгатайгаар, ...котойгоор хандадаг байһандаа Михаил Викторович ...тивтээ, коммунистнуудай дунда хүндэтэй, хэлэһэн ...ёнтэй бшуу.

...ын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо ... үедэ ехэ хубилалтанууд бэелүүлэгдээ. Эндэ пар...шүүд ажахын экономикын асуудалнуудые шиид...эрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо, правле...ажал ябуулгые хинаха партийна шалгалта һайжа... Хүтэлбэрилхы тушаалтадай ажал хүдэлмэри ...үүлхэ талаар горитой хүдэлмэри эндэ ябуулагда...дэнэй һуралсал эмхидхэгдэһэн байна. Тиигэжэ ...жа байһан ажал хэрэгүүдэйнгээ түлөө тэдэнэйнь ...лга дээшэлүүлэгдэбэ бшуу. Ажахын һүүлэй жэл... амжалтануудта правлениин түрүүлэгшын шада...рхэ байһан ушар ехэ нүлөөтэй. Гэбэшье эдэ бүгэ... партийна организациин үүргэ, тэрэниие хүтэлбэ...р В. Д. Батуевай хубита ехэ гээд колхозой гэшүүд ...г байна.

...йна хүдэлмэри эдээн шэнгеэр эмхидхэн ябуулдаг ... республикадамнай олон байха. Партийна органи... иимэ секретарь даамгай шэнжэтэй, шууд сэхэ, ...эй һанал бодолдо саг үргэлжэ анхаралаа хандуул...ээрүү һанамжа, үүсхэлыень дэмжэдэг, дутуу дунда...е усадхаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг

...публикымнай колхоз, совхозуудта хүдэлэгшэд үн... жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые саашадань ...ябадаг болохо ябадалда горитой хубитаяа оруулжа ... Нуга, сабшалан һайнаар ашаглагдаһан, нийтын ...мал тэжээлээр хангагдаһан байна. Эдэ хэрэгүүдтэ ...эй коммунистнуудай оруулһан хубита ехэ. Колхоз, ...уудай болон хүдөө ажахын бусад предприятинуу...артийна эхин организацинуудай эмхидхэлэй, нийтэ...ческэ хүдэлмэриин аша үрэ эдэ бүгэдэндэ бии.

...өөгэй ажалшадай урда ехэ ажал хэрэгүүд мүнөө ...инхай гэжэ онсо тэмдэглэлтэй. Бүхы хүдөө ажахын ...эриие эршэмтэй түргэн хүгжэлтын замда гаргаха ...л оролдолгоёо шангадхаха хэрэгтэй.

...ПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэ...үүдые бэелүүлхэ талаар Кустанайн областиин ...овско районой «Путь к коммунизму» колхозой ...на организациин хүдэлмэри тухай» партиин ЦК-...тогтоол соо продукци үйлэдбэрилгые саашадань ...үүлхэ нөөсэ ехэ арга боломжонууд ажахыда бии ...элэгдэнэ. Тус тогтоол дотор хэгдэһэн тобшолололнууд ...бликын колхоз, совхозуудай партийна организаци...й ажал ябуулгада сэхэ хабаатай. Газар таряалан... болон мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые болон ... худалдаха хэрэгые саашадань дээшэлүүлхэ хэ...эгүй арга боломжонууд олон ажахынуудта бии

... түрүүлэн колхоз, совхозуудай партийна органи...уд үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые эршэмтэй ...наар хүгжөөхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ...унистнуудай, хүдөөгэй бүхы ажалшадай эрмэлзэл ...е, дүршэл шадабарине сүмөөрнь элсүүлхэ ... болоно. Газар ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэхэ, ... хүсэн болон мүнгэ зөөриин арга боломжонууд ...араар, эзэн ёһоор ашаглагдаха зэргэтэй. Газарай ...л саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха гээшэ ехэ шуха...ын мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэмжээ...ганууд мүнөөнэй эрилтын зэргээр эрхилэгдэхэ ёһо... хубиин хамһабариин ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ ан...ходо хандуулагдажа байха зэргэтэй.

...ономическа хүдэлмэри һайжаруулха, ажахын тоо...эхижүүлхэ, ажалай бүтээсын түсэбөөр хараалагда...ргалта хангаха, продукциин өөрынь үнэ сэн доошо...а, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ба про...ин шанар һайжаруулха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ...тэ партийна организацинууд сэхэ хабаатай. Мүнөө...рхэ байдалда бригадаараа хүдэлхэ гурим үргэнөөр ...үүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай болонхой. Тиихэ...жалай эсэстэ коллективээрээ туйлаһан үрэ дүнгэй ... харюусалгые хүмүүжүүлгэдэ, бригадын бүхы гэ...й бултанай ажалда нүлөөлһэн түлбэриин түрүү ар...дые хэрэглэхэ шухала.

...ртийна организацинууд кадрнуудтай ябуулагдадаг ...мэрээ һуладуулхагүй зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, үйлэд...н гол һалбаринуудые мэргэжэлтэд болон шадамар ...хэгшэдээр бэхижүүлээд байхада, амжалта туйлаг... гэжэ мэдээжэ. Мүн тэдэнэй мэргэжэлэй талаар бэ...лдэ саг үргэлжэ анхарал хандуулагдажа байха зэр... бшуу. Тиихэдэ ажалша коллектив бүхэндэ сэдьхэл ...лой тааруу эрхэ байдал хангаха, бэе бэедээ эрилтэ...эр хандадаг гурим байгуулха, эзэн буса ябадалнууд... ажалай болон үйлэдбэриин журам эбдэгшэдтэй ха...ганга тэмсэл ябуулха гээшэ угаа шухала.

...л сурталай, ажалай болон ажалшадые арюун зүб ...илтайгаар хүмүүжүүлгын асуудалнууд партийна ор...ацинуудай онсо анхарал доро байха ёһотой. Энэ хү...эри эрхилхэдээ, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ...эр анхарха хэрэгтэй. Тиигэжэ залуу үетэниие нютагта үлөөхэ талаар хэмжээнүүд саг үргэлжэ бэелүүлэг... байха болоно бшуу. Хүдөө нютагуудта ажаһуугша...эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха ябадал ажабайда...ай шухала хэрэгүүдэй нэгэн мүн.

...ономическа, социальна болон соёл болбосоролой бү...орилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгэ партийна ...изацинуудай ажал ябуулгаһаа бүримһэн дулдыда...шуу. Партийна хүдэлмэри хадаа ажабайдалай бүхы ...а сэхэ хабаатан. Тиимэһээл партийна комитет, бю...олон тэрэнэй секретарь бүхы юумэнэй түлөө харюу...г байна.

...ПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Плену... партийна организацинуудай урда ехэшье, орёошье ...лгонуудые табла. Тиимэһээ парторганизациин сек...рь бүхэн тэрээндэ даалгагдаһан хүдэлмэриин харюу...тай, ехэ хэрэгтэй байһые мэдэржэ, бүхы ажал ябуул... сагай эрилтэдэ хүрэмөөр эрхилхэ уялгатай. Партий... организациин секретарь хүдэлмэриингөө урагшатай, ...тай байхын тула һунгагдаһан эдэбхитэдтээ, комму...нуудтай болон коллективтээ түшэглэн, бүхы хэрэгээ эм...хэн ябуулха зэргэтэй.

...артийна хүтэлбэри үнгэргэгдэһэн суглаан болон бу... хэмжээнүүдэй тоогоор тодорхойлогдодог бэшэ гэжэ ... Секретариин ажал ябуулга бэелүүлжэ байһан бодо...хэрэгүүдээрнь, коллективэй түсэбтэ даабаринуудаа хэр ... дүүргэһээрнь сэгнэдэг гээшэ.

...ПСС-эй горкомууд болон райкомууд республикын ...өө ажахын хүгжэлтые саашадань түргэдхэхэ хэрэгтэ ...өөгэй ажалшадые элсүүлхэ талаар парторганизаци...лай хүсэлэн оролдолгые үдэр бүри шэглүүлхэ уял...й.

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ЭХИНҺЭЭ ЭРШЭТЭЙГЭЭР

«50 лет Октября» совхозой Ородой-Адагай комсомол-залуушуулай һү һаалиин фермэ үнгэрһэн жэлэй туршада ажалай эрхим амжалтатайгаар хүдэлжэ, үйлэдбэри дээрэ һайн дүнгүүдые туйлаһан байха юм.

Гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 132 процент дүүргэжэ шадаа. Түсэбэй ёһоор 2012 центнер һү тоһоной заводто тушааха байһан һаа, тэрэнээ 643 гаран центнерээр үлүүлээ. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1655 килограмм һү һааһан, шанарынь нилээд дээшэлүүлһэн байна.

— Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ажалай түрүүшүүл В. Ж. Бальжирова, В. Я. Волкова, Х. Д. Гармаева гэгшэд ябана. Һаалишад коммунистнууд Е. Ф. Лещенко, Н. Т. Шаралова, залуушуулай дунда хүндэтэй, баян дүршэлтэй болоһон һаалишан В. Ж. Бальжирова мүнгэн шанһаа гадуур гурба һаратай тугал нэмэлтэ түлбэри болгон абаһан байна, — гэжэ Ородой-Адагай һү һаалиин фермын бригадир, Хэжэнгын районно Соведэй депутат Цыденжап Нимаевич Норжимаев манда хөөрэбэ.

Залуухан басаган Екатерина Бакшеева эрхим һайн хүдэлмэреэрээ нютагайнгаа залуушуулай дунда мэдээжэ болоһоор яһала үнинэй даа. Тэрэниие һаяхана совхозой ВЛКСМ-эй комитет КПСС-эй гэшүүнэр абахыень зууршалһан, уласхоорондын залуушуулай «Грузия» гэжэ лагерьта амарха путевкоор шагнаһан, нүхэдэйнь дунда жэшээ болгон харуулһан байна.

Комсомолой гэшүүн Светлана Куприянова дунда һургуули дүүргэһэнэй удаа мүн лэ һаалишанай хүнгэн бэшэ мэргэжэл шэлээ.

— Залуушуулай дундаһаа Светэмнай нүхэдэйнгөө дунда магтаалтай, дардам харгыгаар урагшаа эрмэлзэн ябанхай, — гэжэ совхозой партkомой секретарь Владислав Цырендашиевич Дубшанов бидэндэ хэлээ һэн.

Ородой-Адагай фермэ дээрэ долоодохи һараяа хүдэлжэ байһан Владимир Васильевич Вачаевай бүлэ тухай онсолон хэлэмээр. Владимир Васильевич гээшэмнай оньһон техникэдэ аргагүй дуратай, ехэ һүбэлгэн ухаан бодолтой, даруу номгон зантай хүн байһыень хамта ажалладаг нүхэдһөөнь мэдэжэ абабабди. Харин һамганиинь Екатерина Васильевна эндэ тугалшанаар хүдэлжэ байха зуураа, даалһан ажалдаа нарин нягтаар хандажа, бусадта эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эхэ эсэгэ хоёртойгоо сугтаа хүдэлжэ ябаһан комсомолой гэшүүн Татьяна басаганайнь мүн лэ абьяастайгаар ажалдаа хандадагые тэмдэглэнгүй үнгэрмөөр бэшэ.

Эхилээд байһан арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын үдэрһөө габшагайгаар ажаллан, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха, гурбадахи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые, абаһан социалис уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэхэ эрмэлзэл түгэсөө эдэнэр элирхэйлнэ. Энээниинь ехэтэ һайшаамаар даа.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хэжэнгын район.

ТҮРҮҮШҮҮЛ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбүүдые Наушкын мяханай комбинадай хүдэлмэришэд амжалтатай һайн дүүргэнхэй. Продукци гаргаха жэлэйнь түсэб — 102,3 процент дүүргэгдэжэ, 1981 онойхиһоо 96 мянган түхэригөөр ехэ болоһон байна.

СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр комбинадай 24 хүдэлмэришэд «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэдэнэй дунда ажалай ветеранууд Л. А. Скуратова, Т. И. Большакова, И. С. Григорьев болон П. С. Нечаев гэгшэдые нэрлэлтэй. Эдэнэр ажалай үндэр бүтээсэ туйлахынгаа хажуугаар залуу халааниие һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тиихэдэ Г. А. Блатнерай хүтэлбэрилдэг үүсэлэлгын цехэй коллектив, В. Т. Волкодавай ударидадаг колбаса гаргадаг цехэй хүдэлмэришэд шалгараа.

Дурсагдагша цехүүдэй коллективүүд туйлаһан эдэ амжалтануудаа саашадань арьбадхахын тулада 1983 оной түрүүшын үдэрһөө эршэ ехэтэйгээр мүрысэнэ. Январь һарын түсэб саг болзортоо амжалтатай дүүргэгдэбэ.

Е. СУРМАЧ.

ЗАХААМИНАЙ районой «Михайловский» совхозой трактор, машинануудаа хадагалдаг һарабша доро заһабарилагдаһан комбайнууд жэрылдэн табяатай харагдана. Энэ совхоздо техникэдэ нарииаар хандадаг, саг сооо заһабарилгада ехэ анхарал хандуулагдадаг.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй хабарай тарилгада хабаадуулагдаха техникые заһабарилха тусхай бригада энэ совхоздо эмхидхэгдээд, ажал хүдэлмэри графигай ёһоор ябуулагдана. Мүнөөдэрэй байдалаар хабарай тарилгын техникэ, тракторнууд заһабарилагданхай. Ороoһото комбайнууд графигай ёһоор эдэ үдэрнүүдтэ заһабарилагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заһабарилгада хабаадагшад слесарь В. М. Мардоленов, заһабарилгын бригадын бригадир В. М. Куликовский, механизатор С. Е. Корнаков.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ ГАРАХЫНГАА УРДА ТЭЭ

Ороной агропромышленна комплексын ажалшад хабарай тарилгын хүдэлмэридэ оролдосотойгоор бэлдэжэ байна. Тэдэнэр оньһото техникэ заһабарилгаяа, үрэһэ бэлдэлгээ дары дүүргэхые, нютагай үтэгжүүлгэнүүдые хэээрэ гаргахые шармайн оролдоно.

Энэ хабар ороной олохон нютагуудта урда урдын жэлнүүдэйхиһээ һураггүй ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри бэелүүлэгдэхэ юм. Энэ ушар үнгэрһэн намарай хүшэр хүндэ сагай уларилтай сэхэ холбоотой байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, ажахынууд намарай паараа гүйсэд дүүрэнээр хахалжа шадаагүй, түсэбөөр хараалагдаһан талмай дээрэ ороoһото ургамалнуудые тарижа үрдеэгүй байгаа. Саһа багатай үбэл хангалтагүй байһанаа харуулна: намар таригдаһан талмайнуудай зарим хубидань дахинаа тарилга хэхэ хэрэгтэй.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, ажахынуудта хабарай тарилгын хүдэлмэриие хоёр-гурбан халаанаар эмхидхэхые хараална.

Шефүүдынь — промышленна предприятинууд болон барилгануудай коллективүүд энэ талаар колхоз, совхозуудта ехэ туһа хүргэнэ. Жэшээнь, Россиин Федерациин Хара бэшэ хүрьһэтэ нютагуудай хэдэн областьнуудтахи предприятинуудта хэдэн мянган механизаторые хабарай тарилгын эхилтэр һурган бэлдэхые түсэблэнхэй.

Оньһото техникын буразгдаа соо һаатан зогсохогүйн тула мүнөө тэрэниие заһабарилгада гол анхарал хандуулагдана. «Сельхозтехникын» тусхай шэглэлтэй предприятинуудта, колхоз, совхозуудай мастерскойнууд соо олон мянган заһабарилагшад хүдэлнэ. Тэдэнэй олонхид ехэ хүдэлмэри хээ. Жэшээнь, Полтавска областиин механизаторнууд плугуудые, культиваторнуудые, сеялкэнүүдые заһабарижа дүүргээ. Минскэ болон бусад областьнуудта тарилгын ба газарай хүрьһэ элдүүрилгын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд заһабарилагдаа.

Заһабарилгын түрүү арга онолнуудай нэбтэрүүлэгдэһэн, «Сельхозтехникын» отделениинүүдтэй ажахынуудай нягта холбоо барисаа тогтооһон газарта ажал хэрэгынь илангаяа амжалтатай һайн байна. Жэшээнь, Харьковска область тракторнуудай олохон запас частьнуудаар дуталдахаяа болинхой. Шухала хэрэгтэй детальнууд, элдэб лининүүдтэ турша, заһабарилагдажа, бэлэн болгогдоод эльгээгдэдэг байна. «Сельхозтехникын» областной нэгэдэлэй бүхы 54 тусхай шэглэлтэй мастерскойнуудта һэльбэн шэнэдхэлгын участогууд, цехүүд хүдэлнэ.

Районно агропромышленна нэгэдэлнүүдэй эрхэ байдалда «Сельхозтехникын» отделениинүүд колхоз, совхозуудай найдамтай туһалагшадынь болохо ёһотой. Энэ ушар «Сельхозхимиин» отделениинүүдтэ мүн лэ гүйсэд хабаатай байна. Орловско областиин Хотынецкэ районд агрохимигүүд үндэр баян ургаса үгэхэ бүхы таряалангые харууһандаа абаһан байгаа. Энээнэй тула тэдэнэр ехэ юумэ хээ. Мүнөөнэй оньһон техникээр хангагдаһан оньһожоруулагдамал табан отряд һүүлэй гурбан һарын хугасаа соо 10 мянган гектарай газарта нэбёосхо оруулһан, 200 мянга шахуу тонно нютагай үтэгжүүлгэ гаргаһан байха юм.

Ямар үрэһөөр тарилга хэгдэнэб, тэрэнэй ашаар таряалан ашаяа харюулдаг байна. Мэргэжэлтэдэй бэримта мэдээнүүдэй ёһоор, олохон районуудта үрэһэ хүрэнгын үшөөл шанар муутай байһаниинь халагламаар. Энээнэй гол шалтагаан юун бэ гэхэдэ, үрэһэ тарижа ургуулгада анхарал багатайгаар хандалга тэрэниие техническэ талаарнь һула муугаар хангалга болоно. Хэдэ хэдэн областьнуудта хүдөө ажахын органууд үрэһэнэй ажахынуудые, үрэһэ сэбэрлэхэ предприятинууд болон лининүүдые хангалтагүй удаанаар барилгатай эбсэжэ байнхай. Эдэ бүгэдэ үрэһэнэй материалнуудые нэгэ тээһээ нүгөө тээшэнь зөөхэ ушар гаргана. Тиигэд айхабтар ехэ хэмжээнэй үрэһэнэй зөөгдэдэг байһан дээрэһээ тэдэниие тарилгын шанарта хүргэхын тула тон бага сагай үлэдэг байһаниинь элитэ.

Ороной урда нютагуудта тарилгын хаһа саг улам ойртожо байна. Олохон районуудта тарилгын хүдэлмэри ябуулха оперативна штабууд байгуулагданхай. Үлэһэн саг соо тэдэнэр ушаржа байгаа дутуу дундануудаа усадхахые түсэблэнэ. Шэнэ ургасын бата үндэһэ һуури табиха гээшэ Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха гэһэн удхатай бшуу.

А. ФИЛАТОВ,
ТАСС-ай корр.

Москва.

[Б]АЯРАЙ СУГЛААН ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Монгол орондо арадай хубисхалые эмхидхэгшэ, Арадай-революционно партиие байгуулагша, монгол арадай шэн зоригто хүтэлбэрилэгшэ Сүхэ-Баатарай түрэһөөр [9]0 жэл гүйсэбэ. Энэ ушартай дашарамдуулан, Улаан-Үдын политическэ гэгээрэлэй байшан соо баярай суглаан уржа үдэшэлэн үнгэрөө.

Баярай суглаа КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** нээгээ. Партиин городской комитедэй секретарь, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай эмхиин правлениин түрүүлэгшын орлогшо **Г. Д. Басаев** монгол арадай вождиин ажабайдал, тэрэнэй ажал ябуулга тухай элидхэл хэбэ.

МНР-эй Сэлэнгэ аймагай түлөөлэгшэд: МНРП-гэй айкомой хоёрдохи секретарь **Б. Жалваа**, худалдаа наймаанай болон нийтын эдеэ хоолой управлениин начальник **Д. Шагдар**, «Шаамар» гэжэ ажахын директор **Б. Сайнжаргал** гэгшэд баярай суглаанда байлсаа.

Суглаанда хабаадагшад «Монголкиногой» буулгаһан «Тэмсэл» гэһэн уран һайханай киное һонирхон хараһан байна.

Суглаанда КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь **В. Г. Бирюков** хабаадалсаба.

КПСС-эй ЦК-гай НОЯБРИИН (1982 он) ПЛЕНУМЭЙ

ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ

ҮШӨӨЛ ҺАЙНААР ХҮДЭЛХЭ ЁҺОТОЙБДИ

Оронойнгоо хүдөө ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ, бүхы үйлэдбэриинь ашаг үрэ ехэтэй болгохо, шэнэ, хүсэ ехэтэй агропромышленна комплекс байгуулха талаар парти, правительствамнай түйлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна. Энээндэ айхабтар ехэ мүнгэ зөөри һомологдоно. Үйлэдбэрине хүгжөөхэ, һайн үрэ дүн түйлагшадые урмашуулха, хүдөөгэй хүн зоной ажалай болон ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха талаар тодорхой хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

Оройдоол 10—15 жэлэй саада тээхитэй сасуулхада, хүдөө ажахыда хэды ехэ хубилалта болоо гээшэб. Хүнүүдэй хүдэлмэриин, ажаһуудалай эрхэ байдал жэл ерэхэ бүри һайжаржа байна ха юм. Жэшээнь, һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор шэнээр баригдаһан мал ажалай комплекснүүдые урданай жэжэ гүүртэ, фермэнүүдэй байдалтай жэшэхээр аал?

Тусхайлбал, манай Улаан-Үдын районой ажахынууд хоорондын гахай шахалгын «Южный» комплексые абаад үзэе.

Гүрэнһөө тон ехэ мүнгэ зөөри һомологдоод, жэлдээ 24 мянган гахай шахан таргалуулха гэхэ гү, али 22—23 мянган центнер һайн шанартай мяха үйлэдбэрилхэ предприяти эндэмнай хэдэн жэлэй саада тээ баригдажа ашаглагдаа һэн. Эндэ гахайнуудай тэжээлые хубаарилха үгэхэ, байранууд соохиие сэбэрлэхэ хүдэлмэри хуу онһожоруулагданхай. Тэрэнэй ашаар һаруул сэбэр байранууд соо хоёр оператор зэлжээгээр хүдэлжэ, хэдэн мянган поршоонхо, томошье гахайнуудые харууһалан, гаргаша багатайгаар ехэ продукци абаха аргатай болоо.

Энээнэй ашаар бүхы район дотор гахайн мяха гүрэндэ худалдалга хоёр дахин шахуу дээшэлүүлэгдээ. Комплексдо шахамал гахайнуудай шэгнүүрые нэмээһэнэй центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 100 — 104 түхэригһөө дээшэ гаранагүй. Харин колхоз, совхозуудай гахайнуудаа өөһэдөө шахан таргалуулжа мяханда тушаадаг байхадэ, тэрэнэйнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 160 — 200 түхэригтэ хүрэдэг байгаа бшуу. Манай предприяти жэл бүхэндэ 350 — 400 мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулна.

Саашадаа хүдөө ажахымнай бүхы үйлэдбэри гол түлэб ниимэрхүүл түхэлтэй болохо гэжэ манай комплексые харахадаа, хүн бүхэн этигэхэ байха. Заатагүй тиимэ болохошьел даа.

Эгээл тиимэһээ агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд хүсэлэл оролдолгоёо үдэрһөө үдэртэ шангадхаха, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан айхабтар ехэ мүнгэ зөөриин ашаг үрэёо бүри мүнөөнһөө харюулха, үглөөдэр тэрэнэйнь үшөө ехэ болохынь тула оролдохо ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андропов партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон заагаа һэн.

Урдамнай ямар зорилгонууд табигданаб, саашадаа яажа хүдэлхэб, хайшан гээд ажалаа, үрэ дүнгүүдээ улам һайжаруулхаб гэжэ манай комплексын бүхы хүдэлмэрилэгшэд һайн ойлгоно.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ комплекс бүхы дээрээ муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлажа, арбадахи табан жэлдэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг абаһан байна.

Гэхэтэй хамта, һүүлэй хоёр жэлдэ сагай уларилай таарамжагүй муу байһанһаа, тэжээлэй дутамагһаа боложо, районой ажахынуудта гахайнуудай тоо толгой үсөөрүүлэгдэжэ, мүн поршоонхо үсөөн абтаад, бүхы үрэ дүнгүүднай зарим тэды доошолоо.

Жэшээлхэдэ, урзанда жэл соо 20,8 мянган гахай шахаһан һаа, нёдондо 18,7 мянган поршоонхо ажахынуудһаа абажа, 17,3 мянган центнер мяха гүрэндэ худалдаабди. Нэгэдэлэй хамжаанда ородог ажахынуудай олонхинь манда поршоонхо түлжүүлжэ үгэхэ түсэбөө дүүргээгүй. Тусхайлбал, «Искра» колхоз 4 мянган поршоонхо үгэхэ даабаритай аад, минил 2,7 мянга, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз — 3,5 мянганай оронд 1,6 мянган поршоонхо үгэһэн байна. Улаан-Үдын район бүхыдэнь 8 шахуу мянган поршоонхо манда дутуу үгөө бшуу.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхада, бидэ Прибайкалиин, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй районуудһаа поршоонхо суглуулжа асарха баатай болообди.

Хэды тиигэбшье, манай коллектив 1982 ондо урдахи түсэб даабаряа заатагүй дүүргэхэ, гахайнуудай шэгнүүрые ехээр нэмээхэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн хүдэлөө гээшэ. Жэл соо гахай бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 417 граммаар нэмээгдээ. Шахамал бүхэн дунда зэргээр 100 шахуу килограмм шэгнүүртэйгээр мяханда тушаагдаа. Поршоонхо ба гахайнуудай шэгнүүрые нэмээһэнэй центнер бүхэндэ түсэбэй ёһоор 106,6 түхэригэй гаргаша хэгдэхэ байһан һаа, тэрэмнай 104 түхэригтэ болоо. Мүн тэрээндэ нормын ёһоор 5,5 тэжээлэй единицэ гаргашалха һаа, тэрэнээ 4,9 тэжээлэй единицэ хүрэтэр доошолуулаабди.

Бүхы дээрэнь ажалай түлөөһэнһөө, электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэһээ эхилээд, элдэб гаргашануудые али болохоор хорооһоной ашаар нёдондо комплексдо 300 мянга үлүүтэй түхэриг мүнгэ зөөри алмагдаа.

Манай түрүү гахайшад-операторнууд бүришье һайн үрэ дүнгүүдые түйлана.

Ажахынуудһаа асарагдаһан поршоонхонуудые түрүүшээр харууһалдаг (карантиннай зонын) хүдэлмэрилэгшэд А. Ф. Непомнящих, Ю. А. Курикалова, сантехник Я. И. Гаврилов гэгшэд тэдэнэйнгээ түс бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 370 граммаар нэмээхын орондо 400 граммда хүргэһэн байна. Гахай шахан таргалуулдаг хоёрдохи цехэй Н. Н. Афанасьевагай звеногойхид гахай бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 510 граммаар нэмээжэ, даабаряа үлүүлэн дүүргээ һэн. Тэрэшэлэн гахайшад-операторнууд Е. С. Рандина, А. М. Родионова, сантехнигүүд В. А. Шепунов, Е. Ф. Гаврилов, ажахынуудһаа поршоонхо зөөдэг автомашинын жолоошод В. А. Степанов, В. С. Зайцев, Г. П. Дмитриев гэгшэд һара, квартал бүхэндэ һайн үрэ дүнгүүдые түйладаг юм.

Технологическа бүхы заабариие наринаар сахижа, тэжээлые зүбөөр буйлуулан шанаржуулжа, тааруу рационоор гахайнуудаа эдеэлүүлдэг дээрэһээ манай операторнууд диилэнхидээ һайн үрэ дүн түйлана гээшэ.

Мүнөө шэнэ жэлдэ комплексдо бүхыдөө 12 мянга үлүүтэй гахайнууд харууһалагдажа байна. Үнгэрһэн январь һарада түс түстаа 100 үлүүтэй килограмм шэгнүүртэй хамта 5000 гаран шахамал гахай мяханай комбинадта тушаагдаба. Энэ һарада гахай бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 450 граммаар нэмээгдээ.

Байгша ондо манай коллектив үйлэдбэриингөө бүхы үрэ дүнгүүдые эрид дээшэлүүлхэ зорилготой. Энэ жэлдэ абтаһан социалис уялганууд соогоо нигэжэ бэшэнхэйбди: «Бүхыдэнь 24 мянган гахай шахажа, хамта 23 мянган центнер мяха үйлэдбэрилхэ, худалдаха, гахай бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 470 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ, мяханай центнер бүхэнэй үнэ сэнгые 3 процентээр хямдаруулха, бүхыдэнь 450 — 500 мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулха».

Манда тэжээлэй асуудал үшөөл хүсэд шиидхэгдээгүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Мелькомбинадһаа асарагдадаг тэжээлэй шанар технологическа нормодо хүрэнэгүй, шанарынь муу байһаар. Загаһанай фарш, микро зүйлтэй тэжээл гэхэ мэтэ ходо таһалдана.

Тиигэбшье өөһэдынгөө доторойн арга боломжонуудые хэрэглэжэ, гахайнуудай тэжээлэй рационние шэмэтэй һайн болгохо гэжэ оролдонобди. Комплексынгоо дэргэдэхи тэжээл буйлуулдаг цехые, мүн АВМ-0,65 түхэлэй агрегадые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, талха тарялһаа гадна, нарһанай ногоон шэлбүүһэ үйрүүлжэ, гурил гарганабди. Сүүдхэдэ 1,5 — 2 тонно иимэ тэжээл буйлуулан, гахай бүхэнэй рациондо 100 — 150 грамм ногоон гурил нэмэлсэнэбди. Зундаа-намартаа эндээ ургамал ногоогоор баһал гурил гаргадагбди. Энэмнай тэжээлэй шанарые дээшэлүүлнэ, хямдашье болгожо үгэнэ гээшэ.

Хэрбээ комплекс шадараа өөһэдын газартай һаа, тэжээлэй ургамалнуудые, илангаяа хартаабха, корнеплодуудые тарижа һайнаар ургуулаад, ургасыень гахайнуудта эдюулбэл, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ, мяханай өөрынь үнэ сэнгыешье хямдаруулха бэлэйбди. Теэд манда тиимэ арга боломжо, газаршье үгы. Нэгэдэл эмхидхэхэдээ баталагдаһан договорой ёһоор хамжаанда ородог ажахынууд ганцашье поршоонхонуудые түлжүүлжэ үгэхэ түсэбөө заатагүй дүүргэхэ бэшэ, тэдэнэйнгээ эдихэ тэжээл үгэлсэхэ зэргэтэй юм. Гэбэшье нэгэшье ажахы энээнээ дүүргэнэгүй.

Саашадаа энэ асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ, нэгэдэлдэ ородог бүхы гэшүүд-ажахынуудай, предприятинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ саг ерээ. Энэ талаар КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй нёдондо жэлэй һүүл багта абаһан тогтоол ехэ үүргэ дүүргэхэ бээзэ гэжэ найданабди.

Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ агропромышленна нэгэдэлдэ ородог ажахы, предприяти, организаци бүхэн адли харюусалгатай. Тиимэһээ өөһэд өөһэдынгөө урдахи уялгануудые жэнһэдгүй дүүргэхэ, гүрэнэй гүрим журам сахиха, нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлхэ болонобди. Энээнэй ашаар амжалта түйлагдаха бшуу.

И. ЦЫДЫПОВ,
Улаан-Үдын районой ажахынууд хоорондын гахайн «Южный» комплексын ахамад зоотехник.

Республикымнай промышленна эгээл томо коллективүүдэй, мүн оронойнмайншье хүнгэн промышленностиин предприятинуудай түрүүшүүлэй нэгэн болохо Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлые, гүрэн түрынгөө байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэн түгэсхөө. Тиин мүнөө табан жэлэй гурбадахи жэлдэ шэнэ зорилгонуудые урдаа табин, социалис уялгануудые баталан абанхай. Эдэ уялганууд хадаа түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые сүм бэелүүлхэ талаар урдаа табиһан хараа түсэбүүдынь болоно.

Агуу Ленинэй зааһан алдар солото замые алдангүй дабшаха гэһэн партиин һургаалые даган, комбинадай ажалша коллектив үйлэдбэриингөө ашаг үрые, ажалай бүтээсэ дам саашадань дээшэлүүлхын, продукциин шанар һайжаруулхын, ажалай ба нийтын журам шангадхахын түлөө саашадаашье эрид тэмсэхээр зорижонхой.

Тиимэһээ партиин уряагаар, Москвагай түрүү предприятинуудай коллективүүдэй үүсхэлээр орон доторнай дэлгэрһэн ажалай ба нийтын журам шангадхаха хүдэлөөндэ комбинадай коллектив хам оролсобо. Энээн тухай һаяхан үнгэрһэн комбинадай хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан дээрэ дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоһон байна.

Комбинадай директор, Социалис Ажалай Герой К. П. Альцман энэ суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, коллективэй ажалай, социальна болон соёлой ехэ түйлалтануудые тобшолон тодолоод, хүдэлмэриин эмхидхэл нарижуулха, ажалай ба нийтын журам шангадхаха, хойрог залхуу, нэгэ газарта тогтожо хүдэлдэггүй зайгуул заримашуултай эрид шанга тэмсэл ябуулха тухай онсолон тогтобо. Удаань үгэ хэлэһэн ноохо илгагшадай бригадир Н. П. Иванова, ахамад энергетигэй таһагай электрик М. В. Жихарев, бүд нэхэлгын цехэй партийна организациин секретарь Н. М. Иванова, ашаалагшадай бригадир А. М. Клишин гэгшэд хүтэлбэрилэгшынгөө һанамжые гүйсэд дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Тиин ноохо илгагшадай бригадир Н. П. Иванова, ашаалагшадай бригадир А. М. Клишин гэгшэдэй бригаданууд «Ажалай журам эбдэнгүй хүдэлхэ» гэһэн үүсхэл гаргажа, нүхэдөө мүрысөөндэ уриба.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ ШАНГАДХАХА

АЛДАР СОЛО— АМЖАЛТАҺАА

Комбинадай хүдэлмэришэд энэ уряа үүсхэлыень халуунаар дэмжэн угтажа, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, социалис журам шангадхаха талаар тусхай уялгануудые баталан абаһан байна. Тиигэжэ коллектив бүхэнэй ажалай ба нийтын журам сахилга социалис мүрысөөнэй дүн согсолходо гол шухала баримтануудай нэгэн болохо гэжэ шиидхэгдээ.

Үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэриин сагые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын, ажалай журам шангадхахын тула ажалдаа гээгдэхэ, элдэб шалтагаанаар хүдэлмэриин саг һамшааха, захиргаанай зүбшөөлөөр ажалһаа табилга абаха ябадалнуудые 0,1 процентээр үсөөрүүлхэ зорилго табигдана. Ажалай журам сахилгые гүримшүүлхын тула үйлэдбэридэ бригадна гүрим бүри үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ байна.

Тиихэдэ ехэ, багашье коллектив бүхэнэй ажалай журамай түлөө цех, таһагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мастернууд, бригадирнууд болон тэдэнэй туһалагшанарай харюусалга дээшэлүүлэгдэхэ юм. Эндэ хойрог залхуу, хомхой хобдог, зайгуул һэбхи зониие шүүмжэлэн хэһээхэ талаар моральна, материальнашье хэмжээнүүд хараалагданхай. Мүн алмалта, арьбалалтын гурим шангадхагдажа, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуулинуудта ... со анхарал ... энэ талаар ... инженерно-техн... мэрилэгшэ ... салга дээшэлү... на.

Гэхэтэй хам... хай хэлсээн ... ганса ажал ... хараада абта... ажабайдалай, ... нуудтахи жур... тана бшуу. ... сэмбын комби... тивэйхид ажа... нуудта, хамт... та хэгдэдэг ... хүдэлмэри һа... рилго табина. ... жалан кадрну... таһагай, арад... нүхэдэй сүүд... ри эдэбхижүү... гэнь дээшэлү... на.

Коллектив ... эбдэхэ, ажа... дохо гэхэ ... нуудые эрид ... хээр комбина... щик» гэжэ ... гаргагдадаг ... ци уялгалагда...

Энэ бүхы ... дар соло, ... жалтата ажал... доро ябуулаг...

НАҺАНАЙНЬ ХЭРЭГ

Федосья Ертагаевна Осодоева «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй дүрбэдэхи ательедэ хубсаһа эсхэгшээр арбан юһэдэхи жэлээ ажаллана. Энэмнай 1964 ондо анха түрүүшынхеэ энэ ательегэй үүдыень татан ороо бэлэй. Тэрэ гэһээр хэдэн жэл үнгэреө, олон юумэн хубилаа. Федосья Ертагаевнагайшье ажабайдалда нилээдгүй хубилалта болоһон байна. Юрын оёдолшоноор ажабайдалаа эхилһэн басаган мүнөө дүршэл шадабаритай, уран бэрхэ хубсаһа эсхэгшэ, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ болонхой. Залуушуул тэрээндэ дуратайгаар хандажа, мэдэхэгүй юумэеэ асуудаг, дүршэл шадабарииень халан абадаг юм. Республикымнай район бүхэндэ нүхэр Осодоевагай һургаһан бэрхэ оёдолшод, эсхэгшэд ажаллажа байдаг. Мүнөө мүн лэ тэрэнэй хүтэлбэри доро хубсаһа эсхэгшэдэй һургуулида һурагшад үйлэдбэриин практика ехэл дуратайгаар гаража байнхай. Тэдэнэр 6 һарын туршада һуража, хубсаһа эсхэгшын мэргэжэлтэй болоод, саашаа шэлэһэн мэргэжэлээрээ ажаллаха юм.

—Залуу мэргэжэлтэд манда ерэжэ, зургаан һарын туршада һурадаг юм. Энэ хугасаа соо бидэнэр тэдэндээ дадажа, эбтэй зетэй коллективтээ өөһэдын хүнүүд болгожо шаданабди. Тиимэһээ залуу нүхэдэйнгөө һургууляа дүүргээд ябахадань, ямар бэ даа гунигта абтаха ушар болодог. Илангаяа шударгы бэрхэ, һүбэлгэн басагадаа үни удаан саг соо мартангүй, һанажа дурдажа ябадагби, — гэжэ Федосья Ертагаевна үгэеэ үргэлжэлүүлнэ: — Ямар ушарһаа энэ мэргэжэл шэлэһэн, бүхы наһаараа хубсаһа эсхэгшээр ажаллажа ябаһан тухайдам хүнүүд һонирходог юм. Эндэ хүнэй һонирхохоорше юумэн хомор даа. Хүн бүхэн шэлэнэ ха юм. Бишье жэлэй саада тээ Свердловск хотын оёдолшод болон хубсаһа эсхэгшэдэй жэлэй курсада һурахаяа ороходоо, ажабайдалайнгаа харгые зүбөөр шэлээб гэжэ хододоо һанагшаб. Энээндэмни, магад айлай эгээл ехэ басаган дээрэһээ, дүүнэртээ хубсаһа эсхэдэг, оёдог байһамни нүлөө үзүүлдэгшье байжа болоо...

Нээрээшье магадгүй. Тэрэ холын табяад оной үедэ өөрынгөө түрэһэн дүүнэрые хубсалуулжа ябаһан басаган, мүнөө түрэл хотынгоо хүн зондо бэедэнь аятай зохидоор таараха хубсаһа эсхэнэ ха юм. Тэрээндэ захил хэхэез гансашье Железнодорожно районой ажалшад ерэнэ бэшэ, мүн бэшэшье тээһээ хүнүүд таһардаггүй.

—Манай Федосья Ертагаевна олон жэлэй туршада хубсаһа эсхэгшээр ажаллаха үедөө коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болонхой. Хубсаһа эсхэгшын ажал хадаа бүхы оёдолой «нюусын» тон хүндэнь, эгээл харюусалгатайнь болоно. Тиимэһээ аяар 26 жэлэй туршада энэ мэргэжэлээр ажаллахын тула хэды шэнээн тэсэбэри, хүсэ шадал, ухаан хэрэгтэй байгааб гэхэдэ, үлүү шэнгеэр һанагдадаг...

Федосья Ертагаевна ехэ урин налгай зантай хүн юм. Тэрэ нэгэтэшье хэрзэгы, шэрүүн үгэ гаргадаггүй, захилхэгшэдтээ налгай зохидоор хандадаг. Тэрэнэй бүтээһэн, өөрэйнь хэһэн захилын хододоо эрхим шанартай байдаг. Тиимэһээ, захилшад тэрээндэ тэгүүлдэг гээшэ,—гэжэ ательеэ даагша З. К. Пестрякова хамта ажалладаг нүхэрөө магтан һуугаа һэн.

Ф. Е. Осодоева 1933 ондо Эрхүүгэй областиин Баяндайн районой Хадай һууринда түрэһэн. Арбан үхибүүдэй эгээ ехэнь байһан дээрэһээ, дүүнэрээ харууһалха уялга бэе дээрэ абадаг байгаа. Эгээл тэрэ үедэ арбаадтай ябаһан Федосья басаган оёлгын, хубсаһа эсхэлгын «нюусануудта» һуража эхилһэн. Һүүлээрнь энэ мэргэжэлээ шэлэжэ, үнэн зүрхэнһөө дурлаһан байна. Энэшье үедэ, бүри һүүлдэ, хубсаһа эсхэгшын мэргэжэлтэй болоод, түрэл нютагтаа ажаллажа байхадаашье, энэмни бүхы наһанайм хэрэг, нэгэнтэл шэлэжэ абаһан мэргэжэлээ саашадань улам үргэдхэн, ажабайдалаа, баяр, жаргалаа нягтаар холбон ябахаб гэжэ тэрэ бодоошьегүй байха.

Теэд ажабайдал өөрынхиеэл абадаг ха юм. Мүнөөдэр Федосья Ертагаевна наһанайнгаа алтан ойе угтажа байна. Табин жэл! Тэбхэр табин жэл хойноо үлөө. Тиибэшье яһала ажалай, ажабайдалай намтартай болоо. Амжалтануудшье түйлагдаа.

Федосья Ертагаевна коммунис ажалай ударник, ажалай ветеран, залуу үетэниие һурган хүмүүжүүлэгшэ мүн. «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо» гэһэн бусадшье медальнуудаар шагнагдаһан Ф. Е. Осодоевагай нэрэнь республикын Хүндэлэлэй самбарта нэгэнтэ бэшэ яларһан байха. Тиихэдэ Федосья Ертагаевна һүүлшын хоёр зарлалда городской Соведэй депутадаар һунгагдаһан байна.

Мүнөөдэр Федосья Ертагаевна—гурбан үхибүүдэй эхэ. Тэрэнэй басаган Эльвира Владивостогой технологическа институт дүүргээд, «Бурятшвейбыт» нэгэдэлдэ технологоор ажаллана. Эльвира Владимировна Одоева эхынгээ зүргөөр сэхэ зориһон намтартай. Анатолий хүбүүниинь прибор-бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлдэ токарёор ажаллана. Ехэ хүбүүн Александрнь мүн лэ эхынгээ ажалда дүтэ мэргэжэл шэлэнхэй. Тэрэ хүн зоной эд хэрэглэмжэ хангалгын комбинадта хүдэлнэ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа Ф. Е. Осодоева 110 процент дүүргээ. Харин өөрынгөө алтан ойе жэлэй түрүүшын һарын түсэб 120 процент бэелүүлбэ. Тиихэдэ түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойдо долоон һарын түсэб дүүргэхэ зорилготой.

Х. ДОРЖИЕВА,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Е. Осодоева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЛАС ДҮРН... хизаарт...

ТАСС-ай КОРРЕСПОНДЕНТНҮҮД...

БЭЕ БЭЕДЭЭ ТУҺАЛАЛСАЛГЫН А...

Владивостогой далайн худалдаа наймаа... нэ жэлэй түрүүшын долоон хоногой турш... на болзорһоо урид бэлэн болгогдобо. Ти... портдо зогсохо сагай 140 судно-час алмагд... май вагон бүхэнэй бэлэн болохо болзоры... байна. Портын хүдэлмэришэд, түмэр за... болон автомобилистнүүдэй түйлаһан ажал... үрэ дүн Ленинградай транспортнигуудай д... даа хэрэглэдэг болоһонһоо үндэһэтэй.

Владивостогой порт һаял хада бусадһаа ... дол оруулһан табан мянга шахуу хүрэтэр р... грамма жэлдээ абадаг байһан юм. Харин ... ашаг үрэгүй бэшэг бэшэлсэлдээн сүм уса... ТАСС-ай корреспондент хөөрэнэ. Докерну... шад, морягууд болон автомобилистнүүд ... хүдэлнэ. Энэ портдо байгуулагдаһан мэд... тодорхойлолгын түбэй ЭВМ-эй ашаар тр... узелай хүдэлмэри арбан хоногоор урид т... лоо.

Транспортнигуудай хүсэеэ нэгэдүүлһэнэ... нууд үйлэдбэриингөө даабари болон соци... даа саг болзор соонь дүүргэхэ аргатай ... хэдэ, үнгэрһэн жэлдэ порт бүхэсоюзна ... сөөндэ гурба дахин түрүүлжэ гараа. Ол... тейнернүүдые богони зайда зөөхэ ашаг үрэ... һаа түмэр зам сүлөөлэгдөө. Тэдэнииень ... нүүд зөөнэ. Тиигэһэнэй ашаар сүлөөлэгд... һара бүхэндэ ондоо ашаа зөөхөөр эльгээ...

Владивосток.

ЗАНШАЛЫЕНЬ ХАРААДАА АБ...

Чукоткын Тавайваам гэжэ һууринда ба... сериин гэрнүүд ээдээ хүлеэн абахаар бэл... заагаа буусатай эдэ хоёр байрын гэр А... текторнууд хүдөөгэйхидтэ шефскэ туһала... барижа үгэһэн юм.

Уран барилгашад чукча болон эскимос... далай онсо шэнжэнүүдые хараадаа аба... ТАСС-ай корреспондент тэмдэглэнэ. Жэ... һабариин байранууд соо агнаха, загаһа ба... нүүдые, наарта, арһан хубсаһа болон ... нохойнуудай эдсэн гэхэ мэтые хадагалжа...

Чукоткын барилгын индустриин бүтээ... мэр-бетон ханануудаар гэрнүүд баригдана... байдалда суглуулагдаһан гэрнүүдэй комп... дырһаа болон районой түбүүдһээ хэдэн ... оршодог һуурин тосхонуудта эльгээгдэнэ... дые барихада, тиимэ түхэлэй модон гэр б... ба дахин бага саг гарадаг байна.

Анадырь,
Чукоткын автономито округ.

КУРИЛЬСКА АРАЛ НЭЭГШ...

Ленинградай шэнжэлэгшэ болон уран зо... левойн **«Курильска аралнуудые анха т...** гэһэн номынь түс аралнуудай анха олдоһо... һэн тухай асуудалнуудта зорюулагданхай... но-Сахалинскда хэблэгдээ гэжэ ТАСС-ай хөөрэнэ.

«Сахалиниие анха түрүүн нээгшэд» гэж... хүдэлмэри бэшэхэдээ хэрэглэһэн түбэй б... хи архивуудай, хариин оронуудай түүхы... дые автор энэ удаашье хэрэглэһэн байна... ска бүлэг аралнуудые тодорхойлһон ород ... бүхы материалнуудые, урдаһай зурагууд ... нуудые баримта болгон харуулна. А... «Камчаткын Ермак» гэжэ нэрлэһэн Вла... вай эртэ урдын документнүүд, Иван Моск... Поярков гэгшэдэй аяншалганууд тухай ... дотор оруулагдаһан байна. Курильска арал... һууһан хүнүүдэй хэрэглэжэ байһан хэрэ... арадай далбагата онгосонуудай үлэгдэлнүү... холын заха хизаарые шэнжэлхын түлөө Н... гүүр тамаралга хэжэ ябаһан зоригтой х... нуудые мүнөө гансал хизаар ороноо шэ... нүүдтэ хараха байна гүбди даа.

Оронойманай зүүн зүгэй хэрэм болодог К... нуудта мүнөө горитой анхарал хандуула... лон камчадал угсаатанай оршожо байһан ... зарта мүнөө хүдэлмэришэнэй поселогууд, ... бодонхой, загаһа баридаг мантан томо ф... данхай.

Южно-Сахалинск.

ГАЗАР ДОРОХИ «КОТЕЛЬ...

Халуун уһанай үшөө нэгэ нөөсэ Камча... рэ бии болобо гэжэ ТАСС-ай корреспон... Ашагта малтамалнуудаар Гүрэнэй комисс... лагдамаар нөөсыень тодоруулхадаа, сүүд... кубометр халуун уһан болоно гэжэ мэдэ...

Халуун уһанай энэ хэбтэшэ хахад ара... хи Эссо гэжэ һууриниие дулаасуулха онс... нэ болоо. Газар дороһоо соргонуудаар ... луун уһан ангуушад, орошод, барилгаша... дамжуулагдана. Тиин аяар Алас-Дүрнаһа... байһан түлишөөр хүдэлгэгдэдэг котельн... гүйсэд һэлгэбэ.

Петропавловск-Камчатский.

СОЁЛОЙ ГУЛАМТЫН ГАЛХА...

Бикинэй соёлой байшангай арадай теа... дые нютагаархидынь амжалтатай шэнэ ... амаршалба. Н. Штогой «Божественная ... зүжэгэй түрүүшын харалга хотын хүн зо... соролой ажабайдалда толотомо үйлэ хэрэ... рагшадта А. Островскиин «Женитьба Ба... Шукшинай «До третьих петухов», Н. Гри... русского актера» гэжэ зүжэгүүд мүн л... байна.

Энэ болон хүдөөгэй бусад коллективү... тэй танилсаһан ТАСС-ай корреспондент ... амуриин хото, хүдөөгэй соёлой байшангу... гансал түрэл сценэ дээрээ табигдана бэш... лэнэ. Артистнууд БАМ-ай барилгашадта, ... лон малшадта айлшална. Репертуартань ... тар, классигуудай болон мүнөө үесын ав... хёолнуудаар табигдаһан зүжэгүүд оруу...

Ород болон еврей арадуудай драмын ... биджанай хоорой капеллэ, Ульчска «Гі... зохёолой ансамбль, Амарай циркын студ... скын пантомимын театрай болон бусад ... тивүүд республиканска болон бүхэсоюзна ... дай лауреадуудай дипломоор шагнагда... һайн дуратанай тэдэ коллективүүдэй г... мэргэжэлтэй байһыень гэршэлнэ.

Бикин,
Хабаровска хизаар.

УРМАШАМААР ДҮНГҮҮД ТҮЙЛАГДАА

Районой колхоз, совхозуудай малшад үнгэрһэн жэлэй һүүлшын һарада мал ажал эрхилхэ талаар яһала амжалта түйлаа. Илангаяа үхэршэд даалгагдаһан малайнгаа шэгнүүрые нэмээхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулһан байна. «Зырянский» совхозой мал шахан таргалуулдаг гүүртые даагша Надежда Петровна Шангина ехэл амжалтатай. Тэрэ декабрь һарада бүрүү, хашарагайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 1120 граммаар нэмээжэ шадаа. Дүршэлтэй малшанда 115 залуу эбэртэ бодо мал даалгагданхай.

Нестеровскэ һүнэй комплексдо арбаад жэлэй туршада Т. П. Галинецкая тугалшаһаар хүдэлнэ. Тэрэ үнгэрһэн һара соо тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 1140 граммаар нэмээгээ.

«Прибайкальский» совхозой тугалшад М. Л. Наговицина, А. К. Мезенина гэгшэд гүүртынгээ 122 бүрүүгэй толгой бүриин шэгнүүрые үдэртэ 750 граммаар нэмээһэн байна.

Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарын дүнгөөр «Зырянский» совхозой Ангырска һү һаалиин фермын түрүү һаалишан Людмила Викторовна Корнакова үнеэн бүриһөө 330 килограмм һү һаажа, түрүүшын һууриндa гараа. Тэрэ жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 4021 килограмм гэхэ гү, али 783 центнер һү һаагаа. «Прибайкальский» совхозой малшан Н. Д. Пермякова үнеэн бүриһөө 3251 килограмм һү һаажа, хоёрдохи һуури эзэлээ.

Районой малшад шэнэ жэлэй эхинһээ даалгагдаһан малайнгаа ашаг шэмые нэмээхын түлөө оролдолго гаргана. Һаалишад үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 900—1000 килограмм һү һаахаар шиидэнхэй. «Зырянский» совхозой түрүү малшад Л. В. Корнакова, В. Л. Корнакова, Т. Н. Элоян, Т. Н. Колмакова, Т. Л. Патрахина арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ нёдондонойхидо орходоо һү һаалгаяа 10 процентээр дээшэлүүлхээр хараална. «Прибайкальский» совхозой һаалишад Н. Д. Пермякова, Г. П. Сизых, А. С. Шелкунова гэгшэд үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү абаха түсэбтэй.

Үхэршэд энэ жэлдэ даалгагдаһан малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 650—1050 граммаар нэмээхэ зорилготой юм.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Прибайкалиин район.

КАЗАХАЙ ССР. «Карагандауголь» нэгэдэлэй (Казахстан) Горбачёвой нэрэмжэтэ шахтын Украинын «Торезантрацит» нэгэдэлэй «Торезская» шахтоуправлениин нэгэдэлэй горнягууд хэдэн арбаад жэлэй туршада мүрысэнэ.

СССР-эй 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Украинын түлөөлэгшэдэй делегаци Казахстанай горнягуудтай хамта Горбачёвой нэрэмжэтэ шахтада уулзалга үнгэргэһэн байна. Хоёр предприятиин горнягууд шулуун нүүрһэ малтан абалгаар түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Мүрысэгшэд даабариһаа гадуур хоёр зуун мянган тонно шулуун нүүрһэ малтан абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Торезантрацит» нэгэдэлэй «Торезская» гэжэ шахтауправлениин директор Иван Петрович Чупрынин (баруун гарһаа гурбадахи) Горбачёвой нэрэмжэтэ шахтын директор Эдуард Михайлович Русагта гарай дурасхаалта бэлэг барюулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ТУҺАЛАМЖА

Госкомсельхозтехникын Рыбинскэ нэгэдэл запасной частьнуудта хэһэн захилайнгаа арбыень болюулба. Хэрэглэлһээ гараһан детальнуудые һэльбэн заһабарилдаг түрүү технологи эндэ нэбтэрүүлэгдээ. Хэрэглэлһээ гараһан детальнууд, гэнжэтэ тракторнуудай узелнууд тусхайта аргаар һэльбэн шэнэлэгдэхэдээ шанараараа шэнэ детальнуудһаа дутанагүй.

Нэгэдэлэй мэргэжэлтэд эрдэмтэдтэй хамта хүдэлжэ, иимэ шэнэ арга олоһон байна.

Рыбинскэ нэгэдэлэй мэргэжэлтэдэй жэшээгээр техническэ хангалгын хүдөөгэй албанай пунктнууд хуушан детальнуудаа һэльбэн шэнэлдэг болонхой. Энэнь механизаторнуудта хабарайнгаа тарилгада бэлдэхэдэнь һайн туһаламжа болоно. Мүнөө арбан трактор бүхэнэй юһэниинь хабарай тарилгада бэлэн болонхой.

И. КОРЕЦКИЙ,
ТАСС-ай корр.
Ярославска область.

МАМАЙН ДОБУУН ДЭЭРЭХИ ШАНГА ТЭМСЭЛ

...д шадар Гитлерэй ...hамна сохиhонhоо ...жэлэй ойн дүтэлхэ ...дээрэхи городто ...ркалистнууд олоо-...д. Үнгэрhэн дайнда ...болоhон байл-...тэдэ манай үеын ...хөөрэжэ үгэхэ, эми-...дые хаража, илал-...мэдэрхэ хүсэлэн-

...журналист Ола-...ин бэшэhэн очер-...уншагшадтаа дурад-

дуулаhан юумэеэ өөрынгөө тухайламжатай сасуулха аргатай болооб.

Сталинградые хамгаалhан 62-дохи армиин мянга гаран ветеранай тэндэ сугларагаад байха үедэ золтой ушаралаар лэ би Волгоградта ерээ hэм.

Волгоград ерэhэн 62-дохи армиин ветерануудай дунда генерал-лейтенант Матвей Григорьевич Вайнруб амиды мэндэ үлэгшэдэй эгээл наhатайнь байгаа.

Мүнөө генерал 71-тэй, Советскэ Союзай Герой, Киев, хотодо байдаг. 40 жэлэй саана 31-тэй подполковник Вайнруб 62-дохи армиин командалагша генерал В. И. Чуйковой орлогшоор, бронетанкова сэрэгэй командалагшаар томилогдоо hэн.

— Бүхы юумэн ямар байhан юм гээд хөөрэжэ үгыт,— гэжэ гуйбаб.

— 125 хоногто, үдэр hүнигүй, эхинhээ hүүлшын үдэр хүрэтэр бидэ Сталинградые хамгаалаабди,— гээд, дайшалхы харгыгаа Москва шадар захалhан, Волгын эрьеhээ Берлин хүрэтэр үргэлжэлүүлhэн буурал толгойтой генерал хөөрөөгөө эхилнэ.— 1942 оной июлиин hүүл багта немецүүд танкаараа 2—3 дахин булюу байгаа, тиигэбэшье манай «Т-34» шанараараа жэшэзгүй үлүү hэн. Бидэ танкнуудаа нюуса газарта байлгаад дайсанай танкнуудые дүтэ табимсаараа, буудадаг hэмди. Энээгээрээл манай хоролто нилээд бага байгаа: жагсаалhаа гараhан манай танк бүхэндэ немецүүдэй 3—4 танк үгы хэгдэдэг hэн.

Сталинградай тракторно заводой хүдэлмэришэд тушаа генерал ехэтэ баясан дурдана:

— Немецүүдэй газар дайда худар ороторнь, энэ завод хүдэлжэл байhан юм. Манай эбдэрhэн танкнууд заводто асарагдаад лэ түргөөр заhагдадаг байгаа. Экипажайнь хосорбол, заводто шэнэ экипаж бии болгогдогшо hэн.

1942 оной сентябрь—октябрь hарануудта болоhон жэгшүүритэ тулалдаанууд тушаа хөөрэжэ үгөө. Тэдэ сентябриин 13-да эхилээд, бүхы Сталинградые октябриин 14-дэ абаха гэhэн Гитлерэй захиралтатай байгаа.

— Ямар үдэр эгээл хүшэр хүндэ байгааб?— гэжэ асуубаб.

—Мамайн добуун дээрэ октябриин 13-най үдэр—гээд тэрэ балай бодолгото болонгүй харюусана.

Энэ Мамайн добуун хэнэй гарта байнаб, тэрээндэ бүхы городые бариха арга олгомоор түшэг тулга болодог hэн. Октябриин 13-да немецүүдэй бидэнэртэ нилээд дүтэлэн ерэхэдэнь, бидэ мүрэнэй эрье тээшэ сухариха баатай болоо hэмди. Мамайн добуун хэды дахин гарhаа гарта ороhон юм.

hомонуудай тэhэрээгүй газар гэжэ эндэ байгаагүй. Эндэ булад шоройhоо ехэ байгаа гэжэ зүб хэлсэдэг: дүрбэлжэн метр бүхэндэ мянгаад түгдэрхэй бии hэн. «Чуйковой командна пункт хаана байгааб?» — гэhэн асуудалдаа «Фронтhоо 500-гаад метртэ» гэhэн харюу абабаб.

— Манай добтолжо байхада, таанад, совет командирнууд, хаана байгаабта?— гэжэ манай плендэ абаhан нэгэ немец генерал мүшхэбэриин үедэ манhаа асууhан юм. «Бидэ эндэл байгаабди»,— гэжэ Чуйков харюусаа. Тэрэ генерал үнэншээгүй. «Энэ сэрэгэй эрдэмдэ зүрюу харша,— гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.— Таанадые 40-өөд километрэй газарта байха ёhотой гэжэ бидэ тухайлаа hэмди. Таанадые хаанаб даа эндэ байна гэhэн тагнуулай мэдээн манда бии байhан юм, гэбэшье бидэ энээндэ этигэхэгүй байгаабди».

— Хэлэжэ үгыт, ноябриин 19-дэ совет сэрэгшэдэй эхилhэн шанга добтолго гитлеровецүүдые тээлмэрдүүлээ hэн гү?

— Тиигэhэн даа. Город хамгаалагшадай шэн зориг совет сэрэгэй командованида бүхы хэрэгтэй хүсэеэ hөөргэдэн добтолгодо элсүүлхэ арга олгоhон юм. Дайсан добтолхо гэжэ hэдээ hэн, үнэндөө тэрэнь боксын hүүлшын раунд шэнги—дайсанай сохилтын хүсэн буурашаhан байгаа.

— Ондоо тээ, минии hанахада, халуун ба үсэд шанга байлдаанууд байгаагүй гэжэ хэлэхэ hанаатайб. Гудамжа болон гэр бүхэнэй түлөө, үнгэрхэдөө дабхарай түлөө дайлалдаан болодог hэн. Түмэр харгын вокзал үдэртөө 4—5 дахин гарhаа гарта ородог hэн. Февралиин 2-то фашис сэрэгшэдэй бэеэ тушааhанай hүүлээр үнишье болонгүй, Сталинградай түлөө болоhон байлдаан тухай зураг зураха hанаатай мэдээжэ уран зураааша манда ерээ hэн. Чуйковой зүбшөөлөөр би тэрэниие Мамайн добуун худар абаашабаб. Тэрэмни тэндэ өөрынгөө мольберт тодхоо hэн. Би өөрөө немецүүдэй хамгаалалтануудые үзэхэеэ ошожо, тэндэ 3—4 час байгаа hэм. hөөргөө ерэхэдэмни, зураашын полотно оройдоо ойроо хүртөөгүй байба. «Юу хээбши?— гэжэ намhаа асуугаа hаатнай, бархирааб гэжэ харюусахаб»,— гээд зурааша хэлээ hэн.

Вайнрубай харгы замынь Сталинградhаа Днепр, Одессэ руу, тэндэhээ хойто зүг руу ошоhон байгаа. Урдань Варшавын түлөө дайлалдаан, Берлиндэ добтолго байгаа.

— hүүлшэг тээшэ халуун шанга тулалдаанууд болоhон лэ юм бэзэ, тиигэбэшье 125 үдэрэй туршада Сталинградта амсаhан эршэтэй, шэрүүн шанга байлдаануудтал юумэ наhан соогоо үзөөгүйб.— Генерал бодолгото боложо, холуур шэртэн харана.—Солдат болохоб гэжэ дайнай урда тээ hанаагүйб. Тиигэбэшье гартаа буу бариха баатай болоhоной hүүлээр, эдэ мартагдашагүй үдэрнүүдые, өөрынгөө сэрэгэй мэргэжэл би хэзээдэшье, юугээршье андалдахагүй hэмби. Эхэ ороноо хамгаалга — баhал уялга ба мэргэжэл болоно.

...Волго дээрэхи городые хамгаалгын баатаршалгата үдэрнүүдэй дурасхаалта газараар—Мамайн добуун дээгүүр ябанам.

Тэрэнэй ташалангаар—олоор хэhэн хүшөө—дурасхаалнууд, эгээл орой дээрэнь 85 метр үндэртэй, 8000 тонно түмэрбетон хүшөө зураашын гайхамшагта хүдэлмэри болон инженернүүдэй бэлиг шадабариие элирхэйлэн харуулhан «Эхэ орон» гэhэн скульптура тобойно.

62-дохи армиин ветеранууд солдадуудай хүүрэй хажууда буу барижа нүхэсэhэн нүхэдэйнгөө дурасхаалда минутын туршада шэмээгүйгөөр хүндэлэн зогсоно. Мамайн добуун дээрэ захяа заабариень дүүргэнгээ хүдөөлүүлэгдэhэн Советскэ Союзай Маршал Василий Иванович Чуйковой хүүрэй хажууда улаан сэсэгүүд табяатай.

Волго мүрэнэй эрьедэ хахадынь hандаргагдашаhан алдарта тээрмэ бии байна. hэльбэн заhабарилагшад болон архитекторнууд энээнэй ойронь хүрэнгүй, дайнай мартагдашагүй мүр сараа болгогдожо, уг залгамжалагшадта үлэг гэжэ шиидхэhэн байгаа. Хажуудань 120 метрэй hүр жабхаланта Панорама тобойжо, январиин 26-да болоhон гайхамшагта тэмсэлэй ябасые тэрээгээр дамжуулан хаража ойлгомоор. Тээрмэ ба Панорамын нүгөө талада нугаршагүй зоригтой хэдэхэн гвардеецүүдэй алдартайгаар хамгаалжа, дабагдашагүй хэрэм болгоhон, хараха маягта тиимэшье эли бэшэ «Павловай байшан» байна.

Советскэ Союз ошоходоо, дайнай олон хүшөөнүүдые хараабди, тэдэниие байгуулhан ба хамгаалhан совет арад геройнуудайнгаа дурасхаалые ёhолон хүндэлнэ. Тэдээн соо Мамайн добуун дээрэхи «Эхэ орон» эгээл hүрөөтэй, ой ухаанда оромоор байгаа. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй хажуугаар Сталинградтахи байлдаанай амиды мэндэ геройнуудые харахадамни, тиимэ байжашье магадгүй.

(АПН).

ДУРСАН ХӨӨРЭХЭ ЗОЛТОЙ

...урда тээ Алек-...емонович Николаев ...рскын түсэблэлгын-...ажа институт дүүр-...тиигэжэ плано-...алтеран мэргэжэлтэй ...1937 оноо 1939 ...ор армиин албанда

...ороноо хамгаалгын ...дайнай эхинhээ тэрэ ...р ябаhан, удаань ...фронтын 244-дэхи ...о дивизиин 107-дохи ... ротын политругаар ...болон юм. Ротын по-...1939 оноо КПСС-...ын А. Х. Николаев ...эн, командирнуудай ... политическэ-хүмүү-...хүдэлмэри урагша-...удаг байhан.

...Сүлимгарагшад ...радые эзэмдэн аба-...шунахай дооголго-...мидхээ hэн. Гене-...мелиин танкова бү-...үүд Паулюсай 6-дахи ...армида нэмэлтэ хү-...ожо үгэhэн байгаа. ...лингградай хойто та-...йсадhаа хамгаалха, ...зээ сүмэ сохюулха-...тула өөhэдөө дайлан ...ёhотой байгаабди. ...ной сентябриин үдэр-...мда hайн hанагдана. ...фашистнар хүсэеэ ...элсүүлээ, эзэлhэн газараа алдахагүйн тула оролдоо. Үдэр hүнигүй тулалдаанууд зогсоогүй, снарядууд, сомоонуудай тэhэрэлэн-лээ hүниндөө оршон тойрон hарууhан болодог hэн. Эгээл эндэ шархатаа hэм. Тиигээшье hаа, ротынгоо сэрэгшэдые урмашуулхын тула үгөөрөөшье hаань дэмжэжэл байгааб,—гэжэ А. Х. Николаев хөөрэнэ.

Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэнэй үедэ хэсүү байгаа. 244-дэхи дивизиин 107-дохи стрелково полк Сталинград соогоо тулалдаануудаа үргэлжэлүүлээ. Гэр бүхэнэй, талмай, үйлсэ сүхэнэй түлөө совет сэрэгшэн тэмсээ. Сэрэгшэдэйнгээ урма зоригые үргэжэ, тэдэнээ зэлижээтэ, шанга байлдаануудта зорижуулдаг байhан политрук А. Х. Николаев Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай II шатын орденоор шагнагдаhан юм.

Сталинградтахи тулалдаанай удаа ахалагша лейтенант А. Х. Николаев сэрэгэй госпитальдо хэбтэжэ эмшэлүүлээ hэн. Эдэгэhэнэй удаа Ташкентын ябаган сэрэгэй училищида hурахаар эльгээгдээ. Командирнуудай тусхай курсануудые дүүргэжэ, тэрэ 3-дахи Украинска фронтдоо бусажа ерээ. 1944 ондо А. Х. Николаев 20-дохи дивизиин 60-дахи гвардейскэ стрелково полкын бүридэлдэ дайлалдажа, Украиные сүлөөлэлсэhэн.

Молдавиин ССР-эй Ивановка город шадар болоhон байлдаанда тэрэ хүндөөр шархатаа hэн. Удаан саг соо эмшэлүүлээ. Тиин удаань Донбасс хотодо МВД-гэй харуулай сэрэгүүдтэ алба хэhэн юм.

1946 ондо А. Х. Николаев сэрэгэй албанhаа табигдажа, түрэл Буряадтаа бусажа ерээ. Тиин эндээ КПСС-эй райкомдо инструктораар хүдэлhэнэй удаа Эрхүү хотын партиина hургуулида hуралсахаар эльгээгдээ. 1948 онhоо тэрэ КПСС-эй Ивалгын райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагшаар хүдэлөө. Хорёод жэлэй туршада партиина, совет органуудта ашатай үрэтэйгөөр ажаллаа.

Мүнөө үедэ партиин, дайнай, ажалай ветеран А. Х. Николаев Ивалга тосхондо ажаhуудаг, залуушуулай дунда сэрэгэй-патриотическа хүдэлмэри эдэбхитэй ябуулдаг. Эдиршүүдтэй уулзаха үедөө тэрэ Сталинградтахи тулалдаан тушаа онсо тогтожо, дурсан хөөрэхэ дуратай юм.

С. БАЛДАНОВ.

МОСКВА. Эндэхи 479-дэхи hургуулида Сталинградска байлдаанай 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан hонирхолтой хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэбэ. hургуулида Гвардейскэ 62-дохи армиин дайшалхы алдар солын музей эмхидхэгдэhэн байна.

Энэ зураг дээрэ hургуулиин түүхын багша, музей эмхидхэн байгуулагшадай нэгэн И. П. Романова экскурси үнгэргэжэ байна. ТАСС-ай фотохронико.

МОНГОЛОЙ РЕВОЛЮЦИИЕ УДАРИДАГША

МНРП-гэй БА АРАДАЙ ГҮРЭНЭЙ ҮНДЭhЭ hУУРИИЕ ТАБИГША Д. СҮХЭ-БААТАРАЙ ТҮРЭhӨӨР 90 ЖЭЛЭЙ ОЙ ҮСЭГЭЛДЭР ТЭМДЭГЛЭГДЭБЭ

Монгол ороной ниислэл хотын гол талмай дээрэ мори унаhан хүнэй хүшөө бодхоогдонхой юм. Тэрэ гараа дээшэнь үргэжэ, арад зоноо шэнэ ажабайдал тээшэ уряалан дуудана. Энэ хүшөөгэй нюур талада хуушан монголоор бэшэгдэhэн иимэ дүлэтэ мүрнүүдые уншанабди: «Хэрбээ бидэнэй, манай бүхы арадай, ниитэ нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр, ниитэ нэгэн зориг хүсэлтэйгөөр нэгэдэбэл, бидэнэй туйлажа шадахагүй юумэн дэлхэй дээрэ байхагүй, бидэнэй мэдэхэгүй, шадахагүй юумэн байхагүйл». Арадай засагай hаял тогтоогдоод байха үедэ ажалша зоной вождь Дамдинай Сүхэ-Баатарай хэлэhэн эдэ үгэнүүдые мүнөө Монгол ороной бүхы хүнүүд ехэ, багагүй hайн мэдэдэг юм. Эдэ үгэнүүдынь бүхы оронойнгоо арад түмэниие хүгжэлтэ дэбжэлтын замаар урагшаа дабшахыень дуудаhан халуун уряа болонхой.

Д. Сүхэ-Баатарай нэрэтэй холбоотой бүхы юумые монгол арад нангинаар сахин хамгаалжа байдаг юм. Совет хүнүүд тэрэнэй дурасхаалые ёhолон хүндэлдэг.

...Мүнөөнэй Хяагта болон Алтан-Булаг хадаа совет-монгол хилэ шадарай хоёр хото болоно. Агуу ехэ Ленинэ зорижо мордоходоо, Сүхэ-Баатарай энээгүүр үнгэрэн гараhыень тэдэнэй үйлсэнүүд hайн hанадаг. Гадаадын булимтарагшадтай тэмсэлдэ эрхэ сүлөөдэ дуратай Монгол арадые уряалhан дүлэтэ үгэеэ тэрэ тэндэ хэлэhэн байгаа.

Совет ороной Хяагта хотын Успенскэ, харин мүнөө Крупскаягай нэрэмжэтэ үйлсын 37-дохи номерой хоёр дабхартай байшан гэр. Сүхэ-Баатар болон арадай Монголой бусад хүтэлбэрилэгшэд Коминтернын түлөөлэгшэдтэй эндэ уулзаhан, барон Унгернын удамаршалhан сагаантанда, Хитадай милитаристнуудта эсэргүү тэмсэлдэ монгол арадта туhаламжа үзүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэн байгаа. Хадата-Ээрэнтэйн үйлсэдэхи бишыхан гэр. Монголой революциин вождь мүрдэгшэдhөө тэрээн соо хоргодоhон байгаа.

Алтан-Булаг Монголой хото юм. Монгол арадай ажабайдалда шэнэ үе сагай эхилhэн тухай соносхоhон бууган түрүүшын нэерээн имагтал эндэ 1921 оной мартын 18-да соностоо hэн. Монголой улаан полкнууд тэндэhээ Үргөө (мүнөөнэй Улаан-Баатар хото) тээшэ дабшаа бэлэй. Хотын Революциин музейдэ табигдаhан зүйлнүүд аяар тэрэ үеын жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд тухай, анда хоёр хотын таhаршагүй харилсаа холбоон тухай хөөрэнэ. Монгол-совет хани барисаанай ба аха нүхэсэлэй үндэhэ hуури анха түрүүлэн эндэл табигдаhан байгаа.

Арадай илалта туйлаhанай hүүлээр Д. Сүхэ-Баатар бүхы ухаан бодолоо, бэлиг шадабариа, эршэ хүсэеэ залуу гүрэнэй бэеэ дааhан байдалые бэхижүүлхэ, орон доторoо социально-экономическа хубилалтануудые хэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн политика зохёон бэелүүлхэ, гадаадын болон дотоодын дайсадай халдалгануудта харюу сохилто үгэхэ хэрэгтэ зорюулhан байгаа. Крепостной эрхые болюулха, газарые гүрэнэй мэдэлдэ абаха, баяд ноёдой эрхэнүүдые хаhаха, гадаадын аралжаа наймаае усадхаха гэхэ мэтэ асари ехэ хэмжээ ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа hэн.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо 60 гаран жэл үнгэрөө. Д. Сүхэ-Баатар болон тэрэнэй соратнигуудай байгуулhан Монголой Арадай-революционно парти эдэ бүхы жэлнүүдтэ арад зониие социализмын илалта тээшэ хүтэлөө, мүнөөшье хүтэлжэ байнхай. 60 жэлэй хугасаа соо республика ехэ амжалта туйлаа. Бүхы орон дотор болбосон түхэлтэй шэнэ хотонууд, hуурин тосхонууд урган бодоо. Дархан, Эрдэнэт, Бэрх, Боро-Үндэр, Бага-Нуур, Хүтэл гэхэ мэтын хотонуудай нэрэнүүд гансал Монгол орондо бэшэ, мүн холо саагууршье мэдээжэ болонхой. Монгол болон совет барилгашадай гараар промышленна түбүүд байгуулагдаhан байна.

Социалис хүдөө ажахы ехээр хүгжэбэ. Олонхи нютагуудта арбай таряан ургуулагдана, госхозууд hалбаран хүгжэнэ. Энээнэй ашаар урдандаа газар ажал эрхилдэггүй байhан Монгол орон мүнөө оройhо таряагаар өөрыгөө сүм хангадаг болонхой. Заншалта мал ажал эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ. Адууhа малнуудайнь тоо толгой 25 миллион шахуу болонхой.

«Вождиимнай ойн баярта — манай амжалтанууд» — гэhэн уряатайгаар ажалша Монгол орон эдэ үдэрнүүдтэ ажаhуунa, ажаллана. Д. Сүхэ-Баатарай түрэhөөр 90 жэлэй ойдо бэлэдхэл Монголой долоодохи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые, социалис уялгануудые дүүргэлгын hүлдэ доро үнгэржэ байна.

Ойн баярай хүндэлэлдэ бүхы промышленна предприятинууд, үйлэдбэриин участогууд габшагай ажалай вахтада жагсаhан байгаа. Монголой Арадай революциин вождиин нэрэмжэтэ предприятинууд, эмхи зургаанууд улаанбаатарайхидай дунда түрүү hуури эзэлнэ. Байгша ондо түсэбhөө гадуур зэдэй ба молибденэй 600 тонно концентрат үйлэдбэрилхые уялгалhан «Эрдэнэт» комбинадай интернациональна коллективүүд, түсэбhөө гадуур 10 мянган тонно нүүрhэ малтаха уялга абаhан Бага-Нуурай шахтернууд ойн баярай мүрысөөндэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Республикын экономикын бүхы бусад предприятинуудай, hалбаринуудай ажалшад дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абана.

Д. Сүхэ-Баатарай түрэhөөр 90 жэлэй ойдо зорюулагдаhан пропагандистско-соёлой хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдөө. Выставканууд, 1921 оной революцида хабаадагшадтай уулзалганууд, Д. Сүхэ-Баатарай ажабайдал болон ажал ябуулга тухай кинофестивальнууд, дуунай hайндэрнүүд, научна ба теоретическэ конференцинүүд бүхы республика дотор үнгэргэгдэбэ.

А. ДЕНИСОВИЧ,
ТАСС-ай корр.

Улаан-Баатар.

ТҮРЭЛ ОРОНДОНЬ ЭДЭ ҮДЭРНҮҮДТЭ

УЛААН-БААТАР. МНРП-гэй ба арадай гүрэнэй үндэhэ hуурииe табигша Д. Сүхэ-Баатарай түрэhөөр 90 жэлэй ойдо зорюулагдаhан научна конференци эндэ болобо. Түүхэшэд-эрдэмтэд, партиин ветеранууд, революционно хүдэлөөндэ хабаадагшад үгэ хэлэхэдээ, Монголой элитэ ехэ хүбүүнэй олон янзын ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэhэн байгаа. Д. Сүхэ-Баатарай хүтэлбэри доро монгол арад революци хээд, шэнэ байдал байгуулгын, социально-экономическа үндэhэн хубилалтануудые хэлгын замда гараhан байгаа. Монголой ба Советскэ Союзай али бүхы харилсаа холбооной, хоёр ороной арадуудай аха дүү ёhоной хани барисаанай хүгжэн бэхижэлгэ тэрэнэй нэрэтэй таhаршагүй холбоотой юм.

ХҮДӨӨГЭЙ БАРИЛГАДА ХУБИТАЯА ОРУУЛАА

УЛААН-БААТАР. hүүлэй жэлнүүдтэ Монголой талада урган бодоhон мүнөөнэй болбосон түхэлтэй хэдэн арбаад hуурин тосхон, хүдөө ажахын томо предприятинууд—эдэ бүгэдэ республикын мал ажал ба таряан ажал хүгжөөлгэдэ МНР-эй хүдөө ажахын проект зохёодог институдай коллективэй хубита болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ институдай 10 жэлые тэмдэглэхэ зуураа, тэрэнэй коллектив хэhэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолно, хүдөө ажахыда барилга хэхэ талаар шэнэ зорилгонуудые хараална. 200-hаа дээшэ томо шэнэ барилгануудай документаци бэлдэхэ зэргэтэй болоно. Тиихэдээ таряан ажал эрхилдэг ажахынуудта онсо анхарал хандуулагдаха юм. Табан жэлэй туршада республикын элдэб районуудта 70 мянган гектар шэнэ газар үргэлжэ дээрэнь ашаглаха гурбан ажахы, мүнөө хүдэлжэ байгаа 9 госхозой хоёрдохи ээлжээнүүд, хэдэ хэдэн бусад барилганууд ашаглалгада оруулагдаха ёhотой.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАhАА

ТАСС АПН

ООН: ИНДИИН ОКЕАН ТУШАА ТУСХАЙ КОМИТЕДЭЙ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Индиин океан тушаа ООН-ай тусхай комитедэй энэ жэлэй түрүүн сесси эндэ хүдэлмэреэ ...бэ. 46 гүрэнэй түлөө... тэрээндэ хабаадана. ...океаниие амгалан ...зоно болгохо уласхоорондын хэлсээ зохёон абаха ёhотой конференцидэ ...хэ гээшэ комитедэй гол ...болоно.

Урда тээхи сессинүүд дээрэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдаhан байгаа. Социалис болон ямаршье бүлэглэлдэ хабаадаггүй оронууд уласхоорондын шухала үүсхэлые ...аар дэмжэhэн байха юм. ...тодорхой дурадхалнуудые оруулhан байгаа. Гэбэшье США-гай бүтэмжэгүй хараа шэглэл баримталан бэелүүлhэнhээ уламжалан, ООН-ой Генеральна Ассамблейн хараалhан конференциие зарлаха тухай түрүүшын болзор — 1981 он — таhалдуулагдаа hэн. Тус конференциие 1983 оной май hарада зарлаха гэhэн хоёрдохи болзор буруу hүргэгдэхэ туйлдаа хүрэнхэн.

Индиин океан дээрэ сэрэгэй баазануудые байгуулха хараа шэглэлээ США бэелүүлжэ үргэлжэлhөөр. Энэ районой сэрэгэй бааза болгохын тула 30 миллиард шахуу доллар hомолхо гэhэн Пентагоной түсэб олондо мэдээжэ. Тэрэнэй гол хубинь Египедэй, Сомалиин, Кениин, Оманай болон бусад оронуудай газар дайда дээрэхи сэрэгэй хуушан баазануудые пэльбэн шэнэлхэ, шэнэ баазануудые байгуулха талаар гаргашалагдаха байна.

Тиигэжэ Вашингтон уласхоорондын конференци зарлуулхагүй зорилго урдаа табинхай. Иимэл шалтагаанаар Индиин океан дээрэ сэрэгэй ябуулгануудые хизаарлаха, хойшодоо хорооха тухай Советскэ Союзтай хэhэн хөөрэлдөөнүүдэе тэрэ нэгэ талаhаа таhалдуулаа hэн.

Конференциин зарлагдахые хүлеэжэ байнгүй, энэ районой түгшүүрилые hулаарулха тодорхой алхамуудые хэхэ уряатайгаар Советскэ Союз ООН-ой Генеральна Ассамблейн hүүлшын сесси дээрэ хандаа hэн.

ХҮНЭЙ ЭРХЭНҮҮД ТУШАА ООН-ой КОМИССИИН СЕССИ

ЖЕНЕВЭ. Хүнэй эрхэнүүд тушаа ООН-ой комиссиин 39-дэхи сесси Женевын Нацинуудай ордон соо нээгдэбэ. 43 гүрэнэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Израилиин булимтаран эзэмдэhэн араб оронуудай газар дайда дээрэ, тэрэ тоодо Палестинэдэ, мүн Чилидэ ба Урда Африкада хүнэй эрхэнүүдые хазагайруулгын асуудалнууд сессиин зүблэхэ зүйлдэ табигдаhан байгаа. Колониальна гү, али гадаадын дарлалта мүлжэлтэ доро байдаг арадуудай эрхэнүүдые, өөhэдөө өөhэдыгөө тодорхойлхо талаар арадуудай эрхэнүүдые, мүн колониальна ба дулдыданги байдалтай бусад оронуудта хүнэй эрхэнүүд болон сүлөөнүүдые хазагайруулгын асуудалнууд харагдаха.

ЖЕНЕВЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ЖЕНЕВЭ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ СССР-эй болон США-гай делегацинуудай пленарна заседани февралиин 1-дэ эндэ болобо.

ШУХАЛА ДОКУМЕНТНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай залан хүтэлбэрилгын бюрогой заседани ООН-ой ...байшан соо болобо. Энэ заседани дээрэ Индиин делегаци хоёр документ — политическэ ба экономическа декларацинуудай проектнүүд ...гүлэлнүүдтэ хабаададаггүй ...уудэй хүдэлөөнэй гэшүүн-гүрэнүүдэй үзэмжэдэ ...hан байна.

Баруунай эгээл хархис ...үлэгөөрхидэй буу зэбсэгүүдые үргэнөөр бүтээхэ гэhэн, ...ринануудые, тусхайлбал ...арлагдаhан» ядерна дайе, политическэ декларациин ...дотор эрид буруушааhан байгаа. Мүнөө үедэ гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо политикаhаа ондоо юумэн үгы гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хуряаhанай үндэhөөр уласхоорондын эб найрамдал, аюулгүй байдал хангажа болоно. Дэлхэйн элдэб районуудтахи бэеэ дааhан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха талаар шэглүүлэгдэhэн империализмын харата ябуулганууд политическэ декларациин проект дотор эрид буруушаагдана.

(ТАСС).

ЛЕ ЗУАНАЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

ХАНОЙ. Социалис Вьетнамда политическэ шухала кампани үргэлжэлүүлэгдэhээр — КПВ-гэй провинциальна эмхинүүдтэ конференцинүүд үнгэргэгдэжэ байна. КПВ-гэй V съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын түрүүшын дүнгүүдые коммунистнууд зүбшэн хэлсэнэ, социально-экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые бэелүүлхэ, партийна зэргэнүүдые бэхижүүлхэ, общество дотор партиин түрүү үүргые дээшэлүүлхэ бодото хэмжээнүүдые тодорхойлно.

КПВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Ле Зуан Донгнай гэжэ урда провинцида үнгэргэгдэhэн партийна конференци дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь гансал Донгнайда бэшэ, харин бүхы орон дотор гол шухала удха шанартай асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэhэн байгаа. Мүнөө үедэ экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые бэелүүлхэ гээшэ шухалын шухала удха шанартай байна гэжэ тэрэ тэмдэглэлээ. Ушарынь юуб гэхэдэ, ажабайдалай бусад бүхы hалбаринуудта туйлагдаhан амжалтанууд имагтал энээнhээ үндэhэтэй байна. Энэ зорилгые шиидхэхэ талаар коммунистнууд онсо ехэ харюусалгатай. Партийна организацинууд үзэл сурталай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саг үргэлжэ нарижуулха, ажал ябуулгаа дайшалхы, залан сэхэ, үрэ түгэс болгохо ёhотой.

КПВ-гэй гадаадын политическэ ажал ябуулгын асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ, Советскэ Союз болон социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай, аха дүү Лаос болон Кампучитай Вьетнамай hаналаа нэгэдэлгые, али бүхы харилсаае саашадань бэхижүүлхэ шухала гэжэ Ле Зуан тэмдэглээ.

ПНР-эй СЕЙМЭЙ СЕССИ

ВАРШАВА. ПНР-эй Сеймэй сесси эндэ боложо байна. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский ороной гадаадын политикын гол асуудалнууд тухай правительствын мэдээсэл хэбэ.

Советскэ Союзай ба бусад социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай политика хадаа дэлхэйн дээрэ амгалан тайбан байдал хангалгын гол эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ тэрэ хэлээ. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй hаяхан Прагада болоhон зүблөөнэй дүнгүүд энээниие тодо хурсаар гэршэлэн харуулна. Шахардуу шанга байдалые hуларуулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, али алинда ашатай туhатай харилсаа холбоое хүгжөөхэ эрхэ нүхэсэлнүүдые тус Деклараци бэхижүүлнэ.

Деклараци дотор найруулагдаhан эб найрамдалай, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной аша туhада бэелүүлэгдэхэ үргэн ехэ, бодото тодорхой программа эдэ зорилгонуудта хабаатай байна.

Манай дүтын союзник, шалгагдамал хани нүхэр болохо Советскэ Союзтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлээ. Польшын байдалые, тэрээндэ тохёолдоhон бэрхэшээл түбэгүүдые Советскэ Союз hайн ойлгодог юм.

Польшын ба Советскэ Союзай хани барисаан, харилсаа холбоон хадаа Польшын аюулгүй байдалай, манай хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлгын гол эрхэ нүхэсэл болоно.

Уласхоорондын оршон байдалда эб найрамдалай политика бэелүүлхэ хэрэгтэ үргэн ехэ харилсаа холбоогоо улам бэхижүүлхын тула хоёр партиин ба гүрэнэй баатаар шиидэнхэй байиынь нүхэр В. Ярузельскиин нүхэр Ю. В. Андроповтой үнгэрэгшэ жэлэй hүүл багта хэhэн хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн баталhан байгаа. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ абтаhан шиидхэбэринүүд залан сэхээр бэелүүлэгдэжэ байна, саашадаашье бэелүүлэгдэхэ юм.

Үнгэрэгшэ жэл Холбоото Штадууд болон НАТО-гай зарим гэшүүн гүрэнүүдтэй манай тогтоодог харилсаа холбоондо илангаяа хүшэр хүндэ үе саг болоhон байгаа гэжэ министр тэмдэглэбэ. Польшодо зүрюу харша политика хараалагдаhан үрэ дүнгүүдые үгэжэ шадаагүй. Польшын гүрэниие политическэ гү, али экономическа талаарнь хашаха харшалха гэhэн политиканъ бурyy hүрэhэн байна.

1983 ондо ПНР-эй гадаадын политикын гол шэглэлнүүд тухай тогтоолые Сеймэй депутадууд баталан абаба. ПНР-эй гадаадын политикын гол ёhонуудта үнэн сэхэ, хэлбэришэгүй байhанаа энэ документ дотороо батална.

Польшын дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадын оронуудай хамааралсаха гэhэн али бүхы hэдэлгэнүүдые Сейм эрид буруушаана гээд тогтоол дотор тэмдэглэнэ.

СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ болоhон хамтын баярай суглаан дээрэ абтаhан СССР-эй Верховно Соведэй ба КПСС-эй ЦК-гай Парламентнуудта, правительствануудта, политическэ партинуудта болон дэлхэйн арадуудта хандаhан хандалгатай hаналаа нэгэдэжэ байhанаа ПНР-эй Сейм мэдүүлбэ.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй абаhан Политическэ Деклараци дотор уласхоорондын байдалые hайжаруулха, дэлхэй дээрэхи «хүйтэн дайе» зайсуулан сараха дурадхалнууд оруулагдаhан байна.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

МИНИИ КОМИССАР

1943 оной зунине hайн hанагдагты. Эгээл тиихэ үедэ манай 37-дохи стрелково дивизиин 114-дэхи гвардейскэ полкын командирай политическэ талаар орлогшо болоожо, набтаршагшье haa, сээжэлиг, даруу номгон харахада ород бэшэ хүн ерээ бэлэй. Нэгэтэ полкынгоо командирай блиндаж соо ороходоо, тэрэнэй үбсүүндэ ялас гэhэн Дайшалхы Улаан Тугай орденииень обёоркорхиходоо, шэнэ комиссарнай дайнай ехэ зам гаталhан, халуун шулуу hайса долёоhон лэ хүн байна гэжэ ойлгоодхёо hэм.

Үнэхөөрөөшье Африкан Владимирович тиимэ хүн байгаа бшуу.

Тэрэл 1943 оной намар Белоруссиин газар дайдые мүнгэн урасхалаараа бүhэлэн мохойтоод али номгон Десна мүрэнине гаталалга дээрэ Башиновтай суг хамтадаа дабшажа ушар болоо hэм. Сентябриин айхабтар харанхы hүни байлэй. Эгээн түрүүлэн ахалагша лейтенант Михаил Пономаревой ротын сэрэгшэд шэмээгүйгөөр онгосонуудта hуугаагдаа. Хон-жэн гэзшэнь гайхалтай. Дайсаншье хорооhон шэнги. Хирэ-хирэл тэнгэриин сээжэ сахилгаан мэтээр ракетэнүүд хаха зурана.

Хэдэн удэрэй бэлдэhэн моддошье, резиннэшье онгосонуудта полкынмай сэрэгшэд hуужал байна. Түрүүшынхинүүдынь хурса шуумар сээжээрээ долги эсхэн, урагшаа зурышана. Урдамнай — ожорhон, саананьнамаглиг газар. Үшөө саананьдобо дошонуудай хаялагаар түбхинэhэн Кудлаевка гэжэ бишыхан hуурин байха ёhотой. Тэрэниел ээлхэ, тэндэл гүнзэгы окопуудые малтажа, досоонь хорооhон фашистнуудые hүнеэн бута сохихо дайшалхы даабари манай полкдо үгтэhэн юм. Түрүүшын булаг сэрэгшэдтэй нүгөө эрьедэнь хүрэhэн замполит Башиновай онгосоhоо hүрэн буугаад, эрьеын болдогуудые далдалан, зоримгойгоор урагшаа даб гэхые харахадаа мүнөөшье мартагдашагүй. Хойноhоонь бусадынь эрмэлзээ: бишье тэдэнтэй ниилэн, дайсадай окопууд тээшэ мүлхинэб. Африкан Владимировичые бултандэ зална заабари үгэнэ, урмашуулна, зорилгын бадарыулма зоригтой үгэнүүдые хэлэнэ хэбэртэй.

Удангүй Сибирь ужам дайдада нютагтай Михаил Пономаревой ротынхид таран хэбтажэ, добтолгоо бэлэн болобо хаш. Эгээл энэ үедэ полкын командна пунктhаа добтолгын дохёо — ногоон ракета дээгэжэ, хэжэ буунууд тэнгэриин дуундал нижэгэлэн ралта сонооходлбо.

— Урагшаа! — гэhэн захиралта сонестоодхибо.

— Ура! — гэhэн хашхаралдаан хаа хаанагүй зэдэлэн, манай баатар сэрэгшэд дайсадай түрүүшын траншей руу hүрэн орожо, тэбдэшээн гитлеровецүүдые хюдажал мэдэбэ. Энэ үедэ Кудлаевка hууринай гэрнүүд соо эзэн янзаар түбхинэhэн офицернүүдээ бэлэн хүсэhэнгүйдэ ойлгоходоо, hөөргөө харангы тэрhэлхэ байдаг болоо hаб даа. «ТТ» пистолетэдэ барин гартаа батаар баhаатай Башинов мэдэжэ ябаhан дайсадые hайсал хорооhон байна.

Бидэ эндэ нэгэл добтолгоо, айгуухэ дайнай нэгэл бишыхан эпизод тухай хөөрэбэбди. Тэрэнэй Африкан Владимировичай тухай хабадабан, эрэлхэг зоригынь хоёр нюдөөрөө харahан гэршэньбэ. Тиимэл хадаа тодорхойгоор эндэ дурдаhамни гайхалгүй ёhотой.

Хожомынь, хоёрдохи Белорусска фронтын зэргэдэ жагсажа, фашистнарай эшээн Берлин сэхэ шэглэн баруулжаа алхалхадаа, али олон нимэ аюулта добтолгодо ородог байгаа аабзабди.

Тэрэнэй жэшээ болгон, 114-дэхи полкын командир Вахрушевай гар табилгатай нүхэр Башиновые дайшалхы шагналда зууршалhан бэшэгhээ нэгэ хэhэг эндэ толилоё:

А. В. Башинов.

«1944 оной июниин 24-дэ манай полк Осиповичи городто добтолон орожо, дайсадые тэндэhээ намнахадаа, нилээд ехэ буу зэбсэг булян абаhан, түмэр замай 12 эшелон эзэмдэhэн байна.

Нүхэр Башинов добтологшодой түрүү зэргэдэ дабшаха зуураа политическа хүдэлмэреэ таhалдуулаагүй. Энэ тулалдаанай үедэ коммунис партиин зэргэдэ 50 сэрэгшэд абтаа».

Имэ удхатай үшөө нэгэ бэшэгhээ хэhэг. Тэрэниие генерал Н. Козовякин бэшэhэн юм.

«1945 оной апрель hарада Одер мүрэниие гаталха зорилгоор айхабтар шанга тулалдаанда орохо баатай болообди. 114-дэхи полкын сэрэгшэд хамагhаа түрүүн нүгөө эрьедэнь гараад, тэндээ найдамтай плацдарм эзэлжэ, гүнзэгырүүлэн бэхилээ. Гвардеецүүдые Одер мүрэн руу сухарюулха hанаатай дайсад 18 дахин добтолго эмхидхээ юм. Тиимэ нэгэ тулалдаанай үедэ полкын командир гвардиин майор Рябцевай хүндөөр шархатахадань, нүхэр Башинов уялгыень бэе дээрээ даажа абаад, шадамар бэрхэ командир байhанаа элирхэйлээ. Хүшэр хүндэ сагта сэрэгшэдэйнгээ урма зориг бадаруулдаг, ямаршье аюулhаа тунхаридаггүй хүн байhанаа баримталан баталаа».

Дайшалхы комиссарай баатарлиг габьяа, эрэлхэг зориг гаршалhэн жэшээнүүдые эндэ дурдаха болоо hаамни, үшөө олон лэ байха. Дэмы бэшэ запасай подполковник Башиновай үбсүүндэ Дайшалхы Улаан Тугай хоёр орден, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай бүхы шатын орден, олон медальнууд яларна ёhотой.

Минии комиссарай улаан шуhаараа олоhон, амгалан тайбан ажабайдалдаа түйлаhан амжалтанууд түрэл Буряад республикынь хүн зондо ehала мэдээжэ болоhон байха гээд hанагдана. Үнэхөөрөөшье, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай дүүрэн сасуу, Африкан Владимирович партиин Буряадай областной комитедэй гүйлтаар армиhаа табигдаад, шэнэ тушаалда дэбжүүлэгдээ hэн. Хэдэн жэлэй туршада КПСС-эй Хоринии райкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлөө.

Дайшалхы шагнал хайрануудтань эдэ жэлнүүд соо Ажалай Улаан Тугай орден, «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо» гэhэн медаль нэмээ hэн. Мүнөө тэрэ дала наhанайнгаа дабаае гаталаад ябана. Тиибэшье хоёр гараа дэлгээгээд, минии hуужа шададаггүй хүн бэйха. Таби гаран жэлдэ Ленинэй партиин зэргэдэ жагсан дабшаhан энэ нүхэрнай республикынгаа залуушуулай дунда айхабтар ехэ сэрэгэй-патриотическа хүдэлмэри эрхилдэг гээшэ.

Дайшалхы комиссараа дахин дахин амаршалжа, байлдаанай талмай дээрэ батажаhан, эсэшэ сусашагүй ажал дээрэ хатуужаhан гарыень шангаар адхан үлэнэб.

И. ПОДИЕНКОВ,
запасай майор.
Житомирско область,
Новгород-Волынский хото.

ЖЭЛЭЙ ДҮН: ЮУ ХАРУУЛНАБ?

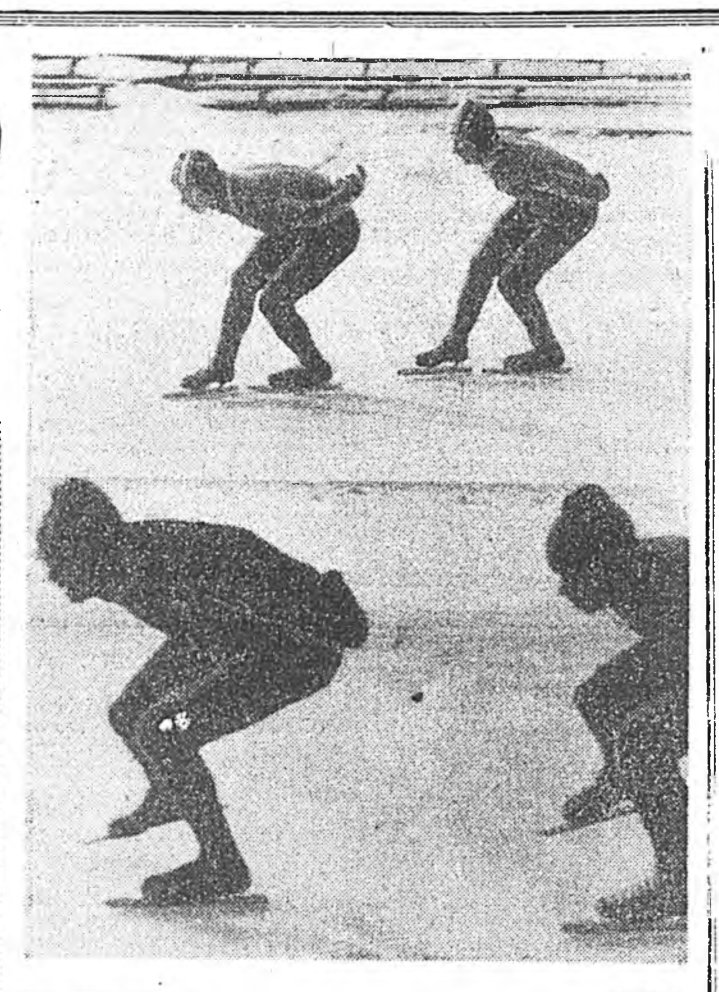
Хэнэншье мэдэhээр, мүнөө автомобильна транспортгүйгөөр хүн дуратай тээшээ ошохо аргагүй болоо гээшэ. Тиимэhээ Эхэ ороноймнай нютаг бүхэндэ автомобильна парк урган хүгжэнэ, харгы замууд дээрэ тэдэнэй тоо улам олошорно. Илангаяа Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй районуудай асари томо барилганүүдтэ транспортын хүсөөр хэгдэхэ юумэн үдэрhөө үдэртэ улам ехэ болоно.

Транспортна хэрэгсэлэй олошорhон үедэ жолоошодой дунда техникэеэ нарин нягтаар абажа ябаха тухай, тэдэнэй аян замдаа hайнаар ябажа ерэхын тула hэргылэмжын, ойлгуулгамжын ехэ хүдэлмэри саг үргэлжэ үнгэргэжэ, эмхидхэжэ байдаг гээшэбди.

Манай республикын район бүхэндэ ойлгуулгамжын, hэргылэмжын хүдэлмэриин хэгдэhэн лэ газарта харгы замууд дээрэ гэнэ усал хэхэ ябадал шилээд үсөөроо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, Баргажанай, Хэжэнгын, Улаан-Үдын Железнодорожно районуудта үнгэрэгшэ жэлдэ харгын транспортна усал үсөөрhэн байна. Зүгөөр республика дотор энэ тоо олошороо. 1982 оной туршада республикын харгы замууд дээрэ 1449 усал болоожо, 296 хүн наhа бараhан, 1204 хүн гэмтэhэн байха юм. Энээниие урзанда жэлэйхитэй зэргэсүүлжэ үзэхэдэ, хэдэн арбаад тоогоор үлүү болоhон байба. Эндэ Зэдын, Хойто-Байгалай, Улаан-Үдын Октябрьска, Советскэ районуудай жолоошод олоор авари хэhэн гэжэ тоо баримта гэршэлнэ. Тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын предприяти, эмхи зургаануудай мэдэлэй жолоошодой хэhэн авари бүри олошороо. Эндэ юун гэжэ хэлэлтэйб гэхэдэ, хотын олон тоото предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, гаражнуудые даагшанар, мэргэжэлтэд ооhэд ооhэдынгоо мэдэлэй жолоошодой дунда hэргылэмжын, ойлгуулгамжын хүдэлмэри саг соонь ябуулнагүй. Жэшээнь, Госкомсельхозтехникэ нэгэдэлые абаад үзэе. В. Г. Ивановой хүтэлбэрилдэг тус нэгэдэлэй хэдэн олон хүдэлмэрилэгшэд hогтуугаар машина жолоодожо ябаhаар республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ, нийтын инспекторнүүдтэ хэдэн удаа баригдаhан байха юм. Тиин тус нэгэдэлэй табан жолоошон харгы дээрэ авари хэhэн, хорин хүн машина жолоодохо эрхэhээ хаhагдаhан байгаа. Техникые зүбөөр ашаглаха талаар инженер тушаалтай Владимир Лазарев эдэ бүгэдые hайн мэдэжэ, хаража байhаншье haa, саг соонь хэмжээ абадаггүй байhаниинь гайхалтай. Мүн ашаа шэрэдэг хотын нэгэдэхи автотранспортна предприятиин жолоошодой дунда ажалай журам hула гэжэ элирүүлэгдээ. Тус предприятиин жолоошодой гэмээр республикын, Улаан-Үдэ хотын харгы замууд дээрэ аяар арбан авари жэлэй туршада тохёолдоо. Эндэ хоёр жолоошон наhа бараhан, 6-ниинь хүндөөр гэмтэhэн байна. Тиихэдэ hогтуугаар машина жолоодожо ябаhан 19 хүн машина жолоодохо эрхэhээ хаhагдаа. Предприятиин хүтэлбэрилэгшэ Е. М. Астен техникые зүбөөр ашаглаха талаар инженер Л. А. Лобанова хоёр дээрэ хэлэгдэhэн баримтаhаа ямаршье тобшолол хээгүй, муу харууhатай машинануудые линидэ гаргаhан зандаа.

Пассажирнуудые зөөдэг нэгэдэхи автотранспортна предприятиие абаад үзэхэдэ, эндэ ажалай журам эбдэгшэдэй тоо баhал олон. Жэлэй туршада тус предприятиин жолоошод харгы дээрэ найман авари хэhэн, хэдэн олон хүн hогтуугаар машина жолоодожо ябаhаар ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаhан, машина жолоодохо эрхэhээ хаhагдаhан байха юм. Тэрэшэлэн «Бурятэнерго», республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын, «Бурятпромстрой» нэгэдэлэй автобазануудай хүтэлбэрилэгшэд жолоошодойнгоо дунда хүмүүжүүлгын, ойлгуулгамжын хүдэлмэри hулаар табинхай, тэдэнэрэй ажалай журам эбдэдэг, hогтуугаар машина жолоододог байба. Эдэ бүгэдэhөө тобшолол хэхэдэ, республикын алишье предприяти, колхоз болон совхозуу-

СПОРТ

Конькишад hорилго хэнэ.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

РСФСР-эй ЧЕМПИОН

Эдиршүүлэй дунда уласхооронды даамаар РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Магнитогорск хотодо үнгэргэгдэбэ. Россиин Федерациин 18 область, хизаар болон автономито республикын 51 эдир даамшад энээндэ хабаадаhан байгаа. Тэдэнэр швейцарска гуримаар 9 тур наадаба.

Буряадай багшанарай институдай биологиин факультедэй 1-дэхи курсын студент Олег Аненхонов ниимэ ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадабашье, hүбэлгэн бэрхээр, болгоомжотой наринаар, зоримгойгоор наадажа, 7,5 очкотойгоор түрүү hуури эзэлээд, РСФСР-эй чемпион болобо.

Тиихэдээ тэрэ Нижний Тагил хотын бэрхэ эдир даамшан — СССР-эй зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпион, эдиршүүлэй дунда СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ гурба дахин хабаадагша, ороной эрхим бэрхэ табан даамшадан тоодо ородог спортын мастер Дмитрий Дружининие, «Урожай» бүлгэмэй Түбэй советэй чемпион, спортын мастерта кандидат Олег Гольдшмидтые (Горький), мүн бусад бэрхэ даамшадые шүүhэн байха юм.

— Олег гансал даам наманаад ябадаг бэшэ, харин бэрхээр hурадаг юм. Энэ ехэ мүрысөөн үбэлэй сессиин үедэ үнгэргэгдөө. Хоёр шалгалтаяа болзорhоонь урид бараад, мүрысөөндэ хабаадаhанайнгаа hүүлээр үшөө хэдэн шалгалта эрхим сэгнэлтэтэйгээр тушаапан байна, — гэжэ тэрэнэй тренер, спортын ехэ эдэбхитэн Феликс Александрович Завелинский хөөрэнэ.

Д. Дружинин мүн лэ 7,5 очкотойгоор хоёрдохи hуурида гараhан байгаа. Улаан-Үдын 43-дахи hургуулиин 8-дахи классай hурагша Юрий Малин Олег Гольдшмидттэй хамта 5—6-дахи hууринуудые хубаалдаhан байна. Манай эдир даамшад «Труд» бүлгэмэй түбэй секцидэ hорилго, бэлэдхэл хэдэг.

Басагадай дунда даамаар «Урожай» бүлгэмэй Россиин советэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Горький хотодо болобо. Улаан-Үдын 2-дохи интернат hургуулиин 7-дохи классай hурагша Лиза Баинова энэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, ехэ амжалта түйлаа. Тэрэ 11-hээ 8 очко абажа, Россиин советэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна. Яхадай АССР-эй бэрхэ даамша басаган — эхэнэрнүүлэй дунда Россиин советэй мүрысөөндэ 2-дохи hуури эзэлhэн Татьяна Каратаеватай уулзахадаа, гоё hайханаар наадажа, илалта түйлаhанайнгаа түлөө манай эдир спортсменка тусхай шанда хүртэhэн байха юм.

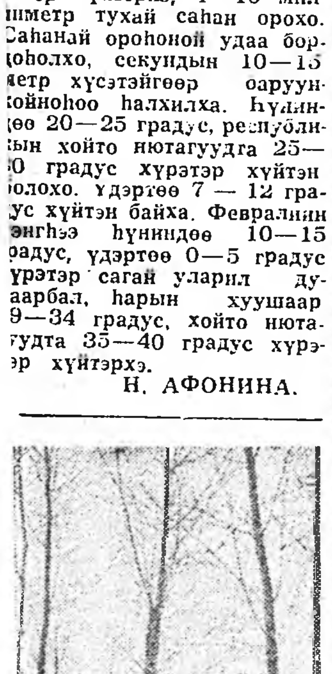
Б. М. ЖИГЖИТОВ.

ҮБЭЛЭЙ hҮҮЛ hАРА

Үнгэржэ байhан үбэлэй үедэ сагай уларил дулаахан байжа, хүн зониие гайхуулна. Үбэлэй дундахи hара урданайхидаа орходоо 3—5 градусаар дулаан байба. Ушарынь юуб гэхэдэ, Арктикын хүйтэн агаарые Атлантикын дулаан hалхин түрижэ, дулаахан сагай уларил тогтоогоо юм.

Февраль — хабарай урдахи hара. Тиимэhээ дунда зэргээр 1—6 градусаар дулаардаг. Мүн лэ үдэрнүүд улам наруул, ута болоно. Байгша оной февраль hара урда жэлнүүдэйхитэй адлихан уларилтай байха гэжэ хүлеэгдэнэ. Февральда дунда зэргээр 18—20 градус хүрэтэр хүйтэрхэ, 4—10 миллиметр тухай саhан орохо. Саhанай ороhоной удаа бороhолхо, секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр оаруунхойноhоо hалхилха. hүниндөө 20—25 градус, республикын хойто нютагуудта 25—30 градус хүрэтэр хүйтэн болохо. Үдэртөө 7—12 градус хүйтэн байха. Февралиин эхинhээ hүниндөө 10—15 градус, үдэртөө 0—5 градус хүрэтэр сагай уларил дулаарбал, hарын хуушаар 29—34 градус, хойто нютагуудта 35—40 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

Н. АФОНИНА.

Үдэртөө наран илдадаг [illegible]
[illegible] ШОПЖОЛОВОЙ фото.

ШУhАТА МҮРНҮҮД ВАШИНГТОН ХУДАР ОШОНО

ИТАЛИ

Орон доторнь hүйдхэлтэ ябуулгануудай дэлгэржэ байхада, Италиин олониитэ ехэтэ hанаагаа зобоно, тиигэхэнышье ойлгосотой. Арбанhаа бага үлүү жэл соо Итали дотор 12 мянга гаран элдэб янзын гэмтэ ябадал хэгдэжэ, 400 шахуу хүн алуулаа. Болонье хотодо түмэр замай вокзал соо бомбын тэhэрэлгэдэ италиинхид түйлай ехээр дураа гутана. Христианско-демократическа партиин хүтэлбэрилэгшэ А. Моро гэдэгэй hүйдхэлшэдэй гарhаа үхэhэн ушар хүнүүдэй ухаан бодолдо мартагдашагүй байха юм. Мэнэ hая папа Иоанн Павел гэдэгэй ами наhанда хоро хүргэхые hэдэhэн байгаа.

Энэ hүйдхэлтэ бузгай муухай үйлэ хэрэг үүдхэхэ гээшэ хэндэ хэрэгтэй байба гээшэб? Тэрэниие үүдхэгшэдые, эмхидхэгшэдые хаана бэдэрэлтэйб? 1982 ондо олониитэдэ мэдээжэ болоhон баримтанууд юу лаблан харуулнаб гэхэдэ, эдэ гэмтэ ябадалнуудые үүсхэгшэдые далайн саагуур бэдэрхэ хэрэгтэй гээд харуулна. Шуhата мүрнүүд Вашингтон худар ошоно.

...Жэл тухай үнгэрhэн хойно Женевэ хотодохи түбэй банкнуудай нэгэндэ полициин бэелүүлhэн мүрдэлгэ хадаа ехэ орёо хурса удхатай киногой түгэсхэлые hануулна.

«Юун болооб? Та намайе хэн гэжэ hанабат» — гээд полициин тагнуулшадаар хүрэлүүлhэн эрэ хүн шарайгаа хубилган, забдагүй түргэнөөр хэлэбэ. Баригдаhан энэ зутар муухай хүн тухай Италиин политическэ олониитэдэ мэдээжэ болонхой. Үзэл бодолоороо аргагүй антикоммунист энэ хүн фашис партиин гэшүүн юм. Испанида фашис сэрэгүүдэй тала баримталжа дайлалдаhан Джелли хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ гитлеровскэ эзэмдэлгын сэрэгүүдтэй холбоо барисаа байгуулдаг тушаалтай байhан. нэгэн доро США-гай тагнуулшадтай холбоо барисаа бэелүүлдэг hэн. Энэ мэтын холбоо барисаан тэрэнэй саашанхи хуби заяаень шиидхэhэн юм. Энэ муухай фашист болбол Картер, Рейган гэгшэдэй США-гай президентын тушаалые ёhолон ээлхэдэнь. уряалаар ошодог байhан.

Арещцо нютагhаа гараhан энэ зэргын наймаашан 70-аад онуудай эхээр эрид өөдөө гаранхай. Эгээл тэрэ үедэ американ тусхай албануудта хабаадалсажа байхадаа, шоодборито «Пропаганда-2» гэжэ нэрэтэй нюуса ложо бии болгоhон байна, энэнь хуряангыгаар «П-2» гэжэ нэрэтэй. Мүнөө Италида энээниие миил дурдахада, хүнүүд айhандаа шэшэрэлдэдэг. Олон жэлэй туршада энэ гэмтэ муухай эмхи Италида буржуазна демократида эсэргүү hүйдхэлтэ ябуулга хэнэ. Эндэ «тэрэ hүйдхэлтэ магистр» Л. Джелли ехэ үүргэ дүүргэнэ. Джеллиин нэрэтэй холбоогүй нэгэшье нюуса «хараа» үгэсөөн, гутамшаг муухай нэгэшье хэрэг, мүнгэ ехээр эдиhэн, үбэршэлhэн баримта байгаагүй юм гэжэ «Мессаджеро» газетэ тэмдэглэнэ.

Тэрэнэй ударидадаг ложые 1982 оной эхеэр парламент тараажа, hалгааhан байха юм. Засагай элирүүлhэнэй ёhоор, гүрэнэй үндэр дээдэ тушаалтай ажал ябуулагшад, буржуазна партинуудhаа парламентаринууд, аюулгүйе сахиха албанай ба итальян армиин дээдэ тушаалтад, адвокадууд, врачнууд, журналистнууд, бүхыдөө 900 нэрэ бии. Зүгөөр бүри нюуса, «бүри аюултай» список бии юм гэлсэнэ. Джеллиин хэлэhэн үгэнүүд Италиин политическэ ажал ябуулагшадые ба хэрэг бүтээгшэдые үндэhөөрнь буруутуулжа болохо гээд нютагай хэблэл дэмы бэшэнэ бэшэ. Ороной демократическа хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд Арещцо хотодохи тусхай уулзалга дээрэ «П-2» тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, ложо хадаа ёhын тэдыдэ тараагдажа, болюулагдаhан бэйбэшье, баруунай хүсэнүүдтэй, американ ЦРУ-тай, итальян нюуса албануудтай нягта холбоо барисаатай байhан туладаа аюултай бшуу.

Джеллидэ тохогдоhон гэмтэ ябадалнууд хэдэн арбаад хүнүүдтэ хүсэд хүрэхэ байна гэхэдэ: хүнүүдые айлгаха, хашаха, эдилгэ үгэхэ, эдилгэ үгэхыень баалаха, мэхэ гохо гаргаха, буу зэбсэг хуули бусаар худалдаха, гэмтэ муухай hүйдхэлтэй эмхинүүдые бии болгохо, шуhа адхаруулhан хэдэн hүйдхэлтэ хэрэгүүдтэ хабаадалга, гүрэндэ эсэргүү hүйдхэлтэ ябуулга бэелүүлгэ гэхэ мэтэ захагүй олон.

Швейцарска банкын байшан соо Джелли юу хэжэ гээшэб?

Женевскэ аэропорт дээрэ гоёор хубсалhан наhажаал хүнэй Аргентиныи хүнэй паспорт шалгажа байхадаа итальян полициhаа гадна, мүн уласхоорондынишье полициин бэдэржэ байhан хүн урдамнай байна гэжэ hанаашьегүйл. Тэрэ «томоотой магистр» Чилиhээ тэрьедэжэ, Мадридhаа Женевэ ерэhэн байха юм. Европын түб худар зайгуултажа ябахадаа, тэрэ Женевскэ банкhаа... 120 миллион доллархоо бага бэшэ мүнгэ абаха зорилготой байhан, зүгөөр энэ мүнгые швейцарска засагай «тушаажа абаhыень» мэдээгүй байшоо. Тиихэдэ энэ мүнгэндэ хэн документнүүдые асаржа харуулагша ааб гээд полициинхид үниинhөө хойшо хүлеэжэ байhан. Юуб гэхэдэ, «Джеллиин миллионууд» хадаа баhа нэгэ шууяатай муухай хэрэгтэй — Италидахи «Банко Амброзиано» гэжэ эгээл томо банкын таhалдан hалалгатай холбоотой hэн.

Энэ банкые эрхилэгшэ Роберто Кальби гэдэг үнгэрэгшэ зун нюусаар хилын саана тэрьедэжэ ошоhон аад, харин Лондоной хүүргэнүүдэй нэгэндэ үлгөөтэй байhан. Тэрэнэй үхэлдэ ойлгогдоогүй ушарнууд мүнөө хүрэтэр олон юм. Банкир хадаа политическэ хорото үгэсэлгын шалтагаанаар хосороо гээд итальян мүрдэлгын органууд, дүтынь түрэлхид тоолоно. «Таагүй» хүн байhан хадань Кальвида үхэлэй приговор гаргагдаа гэhэн hанамжанууд хэблэлдэ нэгэнтэ бэшэ гаранхай. «П-2» гэжэ тагнуулай хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ тиигэжэ hанана. Нюуса масонско ложын ажал ябуулгые мүрдэхэ талаар парламентын тусхай комиссиин түрүүлэгшын хэлэhэнэй ёhоор, «Кальвиин хэрэгэй» тайлбариие «П-2» гэдэг соо бэдэрхэ шухала, hүүлэй үеын үйлэ хэрэгүүд энээниие лаблан батална.

Тусхайлан хэлэхэдэ, «Банко Амброзиано» гэжэ Урда Америкын филиалhаа Кальвида эльгээгдэhэн мүнгэ абахала Джелли Швейцари ерэhэн байгаа гэжэ тухайлагдана.

Джеллиие барижа хаахада, олдоhон нюуса документ соо «элдэб янзын нюуса удхатай бэшэгүүд» бии гэжэ байжа, мүнөө олонто бэшэ, тэдэ бэшэгүүд «Банко Амброзианын» hалан панхруутаhанай шалтагаануудые элирүүлнэ. «Банко Амброзианын» хооhорон панхаруутаhан ушарта хамаатай байhанаа нюухын тула швейцарска банкhаа мүнгэеэ абаха гэжэ Джелли шиидээ гээд зарим мэдэhэн журналистнууд тухайлна. Энээниинеьшье ойлгохоор. Гол түлэб политическэ шэнжэтэй гэмнэлгэ тэрээндэ тохогдоно.

Зүгөөр «өөрынгөө» миллионуудые Джелли хадаа хэдэ хэдэн Латинии Америкын оронуудтахи үмхирhэн хархис шуhата зонхилогшо засагаархидые үлөөхын тула хэрэглэхэ гэhэн мэдээсэлнүүд тэрэшэлэн хэблэлдэ гаранхай. Итали гүрэндэ эсэргүү hүйдхэлтэ ябуулга саашадаа бэелүүлхээр түсэблэhэн байха юм.

Эдэ түсэбүүдые бэелүүлгые США-гай зургаан зохилдуулан таараалдуулна. Американ империализм хадаа Латинии Америкэдэ шуhата зонхилогшо засагаархидые үлөөхэ хүсэлэнтэй. Стратегическэ шухала Италида эмхи туримгүй, хүсэрхэлтын оршон байдал бии болгожо, зүүнэй хүсэнүүдэй хараа бодол таhалдуулхын тула США-гай правительствын үгэ хүүр дууласатай тон хархис засагтай бололго американ империализмда ехэ таарамжатай байна.

В СОЛОМИН,
ТАСС-ай корр.

01 МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной январь hарада республика дотороной хэдэн газарта түймэр боложо, энэ ушарhаа олон хүнүүд гэмтэhэн, наhа бараhан байна.

Эндэ ниимэ жэшээнүүдые дурдаhаар. Январиин 7-до Сэлэнгын районой Үдэнгэ hууринда ажаhуудаг Доржиевтанай гэртэ түймэр боложо, харуулгыгүйгөөр орхигдоhон hургуулида ороогүй 4 хүүгэдээ айлда ... ороо. Тэдэнэй ехэ хүбүүниинь 7 наhатай, бишыхан басаганинь 2 жэлтэй байhан байгаа. Өөhэдөө гэртээ үлэhэн эдэ хүбүүд галаар наадажа, түймэр носоохоо [illegible] байгаа.

Бэшүүрэй районой Безбожник hууринда ажаhуудаг [illegible] Яценко бишыхан хоёр хүүгэдээ гэртээ орхёод, ажалдаа ошоо. Эндэ hүжэрhэн түймэрэй гол шалтагаан хадаа гурбатай Саша дүрбэн наhатай Женя хоёрой зуруулаар наадалга болоо. [illegible] галай аюулда орhон хүбүүд абарагдаагүй.

Январиин 21-дэ Улаан-Үдын [illegible] районой Доодо-Ивалгада ажаhуудаг Содбоевтэной хоёр бишыхан хүүгэд [illegible] наадажа байтараа, хубсаhаа [illegible] дүргөөhэн, hүүлээрнь утаанда хахашоо.

Хүндэтэ түрэлхид! Зуруул, электро-пешэн, утюг, гүсэ болон пешэн соохи гал хадаа хүүгэдэй наада бэшэ. [illegible]

Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын гал түймэрhөө хамгаалдаг таhаг.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» январиин 29-дэ үнгэргэгдэhэн 5-дахи тираж.

«49-hөө 6-ень таахa». 5—бүхэ барилдаан, 6—дзюдогоор барилдаан, 9—велоспорт-шоссе, 13—санаар урилдаагын спорт, 22—[illegible], 24—гарай бүмбэгэ.

«36-haa 5-ень таахa». 9—велоспорт-шоссе, 10—уhан доро бүмбэгэр наадалга, 20—далбаагаар спорт, 24—гарай бүмбэгэ, 27—hур харбалга.

(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000
г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-25, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и сельхкоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.
Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-01306. Заказ № 28.